

Шу кунни "ов"лари бароридан келмаган жиноий гуруҳ аъзолари қай-тадан режа ишлаб чиқишга мажбур бўлишади. Янги "сценарий" асосида ишга киришган уюшган гуруҳ аъзолари 2013 йилнинг 1 ноябрь кунни Н.Ахметшинга қўнғироқ қилиб, эртаси кунига учрашув белгилашади.

7 бет

Афсуски, узоқ муддатга хорижга чиқиб кетиш юқоридаги сингари фожиадан ташқари, ёш оилаларнинг барбод бўлиши каби нохуш оқибатларни келтириб чиқармоқда. Сароб кетидан қувган айримлар эса хорижда одам савдосининг қурбонига айланишмоқда.

9 бет

Mustaqillik huquq demakdir

O'ZBEKISTON
RESPUBLIKASI BOSH
PROKURATURASINING
NASHRI

1997-yil 27-avgustdan chiqa boshlagan www.huquq-gazeta.uz

2014-yil 25-sentabr, №39 (924)

Ҳамкорликдаги халқаро семинар

Пойтахтимизда "Одам савдосига қарши курашишнинг ташкилий-ҳуқуқий механизмларини такомиллаштириш: миллий тажриба ва халқаро амалиёт" мавзусида халқаро семинар бўлиб ўтди.

Ўзбекистон Республикаси Бош прокуратураси, Одам савдосига қарши курашиш бўйича Республика идоралараро комиссияси, ЕХҲТнинг Ўзбекистондаги лойиҳалари мувофиқлаштирувчиси ҳамкорлигида ташкил этилган ушбу тадбирда Ўзбекистон, АҚШ, Португалия, Молдова ва Қозғоғистондан соҳа мутахассислари, экспертлар, халқаро ташкилотлар, Одам савдосига қарши курашиш бўйича Республика идоралараро комиссиясига кирувчи давлат ва жамоат ташкилотлари вакиллари, ҳудудий идоралараро комиссиялар масъул котиблари, халқаро ташкилотларнинг мамлакатимиздаги ваколатхоналари ходимлари, журналистлар иштирок этди.

Тадбирда сўзга чиққанлар давлатимиз раҳбари Ислам Каримов раҳнамолигида Ўзбекистонда инсон ҳуқуқ ва манфаатларини таъминлаш, одам савдосининг олдини олиш, фуқароларнинг ҳуқуқий маданиятини оширишга алоҳида эътибор қаратилаётганини таъкидлашди. Мамлакатимиз-

да инсон, унинг ҳаёти, эркинлиги, шаъни, кадр-қиммати ва бошқа дахлсиз ҳуқуқлари олий қадрият ҳисобланиши, инсон ҳуқуқларини ҳимоя қилишнинг яхлит ташкилий-ҳуқуқий механизмлари тизими шакллантирилгани қайд этилди.

Семинарда халқаро экспертлар одам савдосига қарши давлат органлари ва жамоат ташкилотлари биргаликда кураш олиб бorgan тақдирдагина унинг йўлига мустаҳкам тўсиқ қўйиш мумкинлигини таъкидлашди. Ўзбекистонда одам савдосига қарши курашиш борасида амалга оширилаётган кенг қўламли ишлар, бу йўналишда халқаро тажрибани ўрганиш, тегишли ташкилотлар билан ўзаро ҳамкорлиқни янада мустаҳкамлаш бўйича амалга оширилаётган савий-ҳаракатлар юқори баҳоланди.

Семинарда мамлакатимизда одам савдосига қарши курашиш борасида олиб борилаётган ишларни ташкил қилишнинг асосий йўналишлари, ушбу жиноятга қарши курашиш доирасида қонун-

чили ижросини таъминлашда прокурор назорати, давлат, жамоат, нодавлат нотижорат ҳамда халқаро ташкилотлар ҳамкорлигини янада кучайтириш зарурлиги таъкидланди.

Анжуман иштирокчилари одам савдосига қарши курашишнинг ташкилий-ҳуқуқий асослари, ушбу йўналишдаги миллий ва халқаро миқёсдаги қонунчиликнинг мазмун-моҳияти ва аҳамияти, одам савдосига қарши курашиш билан боғлиқ ишларни янада такомиллаштириш юзасидан фикр алмашди.

Шунингдек, анжуман иштирокчилари Ўзбекистон Республикаси Меҳнат ва аҳолини ижтимоий муҳофаза қилиш вазирлиги ҳузуридаги Одам савдоси жабрдийдаларига ёрдам бериш ва уларни ҳимоя қилиш бўйича Республика реабилитация маркази, Тошкент шаҳар Ички ишлар бош бошқармаси ҳузуридаги Вояга етмаганларга ижтимоий-ҳуқуқий ёрдам кўрсатиш маркази ҳамда Тошкент шаҳар ҳудудий идоралараро комиссиясида бўлиб, уларнинг фаолияти билан танишди.

Ўз мухбиримиз

Марказий сайлов комиссиясининг матбуот маркази тузилди

Ўзбекистон Республикаси Марказий сайлов комиссиясининг навбатдаги йиғилиши бўлиб ўтди. Унда 2014 йилда бўлиб ўтмаган сайловларни ёритиш бўйича республика матбуот марказини ташкил этишга оид масала қўриб чиқилди.

Йиғилишни Марказий сайлов комиссияси раиси М.Абдусаломов бошқариб, сайловлар демократик ҳуқуқий давлатнинг муҳим белгиси, уни юқори савияда ўтказиш ўта муҳим ва ҳал қилувчи аҳамиятга молик масала эканлигини таъкидлади. Айниқса, бу жараёнда ошқоралиқни таъминлаш фуқароларнинг сайлов ҳуқуқлари тўлиқ таъминланишига, мамлакатимизнинг демократия йўлидан янада тараққий этишига хизмат қилади.

Шуларни эътиборга олган ҳолда, "Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлисига сайлов тўғрисида", "Ўзбекистон Республикаси Марказий сайлов комиссияси тўғрисида", "Давлат ҳокимияти ва бошқаруви органлари фаолиятининг очиқлиги тўғрисида"ги Ўзбекистон Республикаси Қонунарига ҳамда бошқа қонун ҳужжатларига мувофиқ Марказий сайлов комиссиясининг 2014 йилги сайлов жараёнини ёритиш бўйича республика матбуот марказини тузиш тўғрисидаги қарори қабул қилинди.

Маълумки, матбуот марказининг асосий вазифаларидан бири мамлакатимиз ва чет эл

оммавий ахборот воситалари ходимларига сайловга тайёргарлик қўриш ва сайлов жараёнини ёритиш, ахборот олиш ва уни тарқатиш учун барча зарур шарт-шароитлар яратилди. 2014 йилги сайлов жараёнини ёритиш бўйича матбуот маркази Тошкент шаҳри Навоий кўчаси 16-уйдаги Ўзбекистон Миллий матбуот маркази биносига жойлаштирилди. Бу ерда журналистларнинг сайлов жараёнининг барча босқичларини самарали ёритиш борасидаги фаолияти учун барча шарт-шароит яратилган.

Шунингдек, йиғилишда сайловларнинг боришини ёритиш истагида бўлган оммавий ахборот воситалари вакиллари Марказий сайлов комиссиясида белгиланган тартибда аккредитациядан ўтишлари кераклиги таъкидлаб ўтилди. Аккредитациядан ўтиш тартиби билан Ўзбекистон Республикаси Марказий сайлов комиссиясининг www.elections.uz расмий сайти орқали танишиш мумкин. Тегишли тартибда аккредитациядан ўтган журналистлар Марказий сайлов комиссияси томонидан ўтказилаётган брифинг ва матбуот анжуманларида иштирок этиш имкониятига эга бўлади.

Шу билан бирга, йиғилишда 2014 йилда Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлиси, халқ депутатлари вилоят, туман ва шаҳар Кенгашилари сайловига тайёргарлик қўриш ва уни ўтказиш бўйича тадбирлар Дастурида кўзда тутилган бошқа масалалар ҳам қўриб чиқилди.

Ўз мухбиримиз

1 октябрь — Ўқитувчи ва мураббийлар кунин

Юрт эртасининг бунёдкорлари

Ўқитувчи, мураббий, устоз Бу олийгина сўзлар замирида шунчалик катта маъно ва мазмун мужассамки, уни таърифлашга сўз ожиз. Чунки ўқитувчи ва мураббийлар қалб қўрини, дил меҳрини шоғирларига бахшида этиб, инсоният тафаккурини, ақл-идрокини, маҳоратини юксалтириб, жамият тараққиётига узлуксиз ҳисса қўшувчи касб эгаларимиз.

Уларнинг фидойилиги, меҳнати, интилиши, изланиши туфайлигина баркамол авлод шаклланади. Шу боисдан таълим-тарбия борасида гап кетганда, иқир-чиқирларга ўрин йўқ. Ўқитувчи ва мураббий меҳнатини боғбоннинг меҳнатига қиёслаш ва ўзга тақдирлар ҳам жоиз эмас, назаримда. Зеро, олам сарвари инсонни камолга етказиш билан қандайдир ниҳолни ёхуд нарсани ўстириш тенг эмас.

(Давоми 5-бетда/)

Ўзаро тажриба алмашилди

Жорий йилнинг 22-23 сентябрь кунлари Тошкент шаҳрида Ўзбекистон Республикаси Бош прокуратураси ҳузуридаги Солиқ, валютасига оид жиноятларга ва жиноий даромадларни легаллаштиришга қарши курашиш департаменти, Европада хавфсизлик ва ҳамкорлик ташкилотининг (ЕХҲТ) Ўзбекистондаги лойиҳалари Координатори билан ҳамкорликда Молиявий чоралар бўйича мақсадли ҳукуматларга гуруҳ ФАТФнинг янги тавсияларида кўрсатилган жиноий даромадларни легаллаштириш ва терроризмни молиялаштиришга қарши курашиш соҳасида миллий хавфларни баҳолаш мавзусида халқаро семинар бўлиб ўтди.

Ўқтамбой ДАВЛЕТОВ,

Бош прокуратура ҳузуридаги СВОЖДЛҚК департаменти бўлим бошлиғи вазифасини бажарувчи

Унда жиноий даромадларни легаллаштириш ва терроризмни молиялаштиришга қарши курашиш бўйича Евроосий гуруҳининг вакиллари ва молиявий разведка соҳасида юқори тажрибага эга бўлган бир неча хорижий давлатларнинг халқаро экспертлари билан бир қаторда, республикамиздаги тегишли вазирлик ҳамда мутасадди идораларнинг мутахассислари иштирок этдилар.

Семинардан асосий мақсад жиноий даромадларни легаллаштириш ва терроризмни молиялаштиришга қарши курашиш соҳасидаги таҳдидларни баҳолашда ФАТФнинг янги тавсияларида кўрсатилган чора-тадбирларнинг амалиётга татбиқ этилишини таъминлаш борасида Ўзаро тажриба алмашиш ҳамда маъзур масала юзасидан мунозара олиб боришдан иборат бўлди.

(Давоми 4-бетда/)

Мамакатимизда амалга оширилаётган ислохотлар барча соҳалар сингари қишлоқ ҳўжалигини ҳам кенг қамраб олади. Шу маънода, Тошкент вилоят прокуратураси органлари томонидан фермер ва деҳқон ҳўжаликларига ер ажратиш борасида қонунчилик ҳамда меъёрий ҳужжатларда ўрнатилган тартиб бузилишининг олинни олиш, масъул шахслар томонидан хизмат мавқеи суниестемол қилинишига йўл қўймаслик мақсадида Ўзбекистон Республикаси Ер кодекси ва "Фермер ҳўжаликлари тўғрисида"ги Қонунининг талаблари юзасидан вилоят Ер ресурслари ва давлат кадастри бошқармасида режали текшириш ўтказилди.

Талаб барчага бирдек

Шерали ҚўЧҚОРОВ,

Тошкент вилоят прокуратураси бўлим катта прокурори

Вазирлар Маҳкамасининг 2003 йил 30 октябрдаги Қарори билан тасдиқланган "Ер участкаларини фермер ҳўжаликларига узоқ муддатли ижарага бериш тартиби тўғрисида"ги Низомнинг 15-бандига асосан туман ҳокими томонидан қишлоқ ҳўжалиги корхоналарига ер ажратиш масаласи бўйича қарор чиқарилганидан сўнг, 3 кун мобайнида ушбу қарор ҳамда танлов комиссияси иши натижаларини вилоят комиссиясига тасдиқлаш учун юборилиши керак. Лекин амалда ушбу низоми талаблари бузилишига йўл қўйилган. Жумладан, 2013 йилда вилоятда 137 та фермер ҳўжаликлари ва бошқаларга ер ажратиш тўғрисида туман ҳокимларининг қарорлари вилоят ҳокимлигига тасдиқлаш учун тақдим қилинган бўлиб, шундан 4 таси 3 кун мобайнида берилган бўлса, қолган 133 тасида туман ҳокимларининг қарорларини тақдим этишда белгиланган муддатлар бузилган. Масалан, 12 та қарор 1 ойгача бўлган муддатда, 121 та қарор 1 ойдан ортиқ муддатда вилоят комиссиясига тасдиқлаш учун тақдим этилган.

2014 йилнинг ўтган даврида вилоятда 299 та қишлоқ ҳўжалиги корхоналарига ер ажратиш тўғрисида туман ҳокимларининг қарорлари вилоят ҳокимлигига тасдиқлаш учун тақдим қилинган бўлиб, шундан атиги 1 таси (Зангиота туманидан) 3 кун мобайнида берилган бўлиб, қолган қарорларни тақдим этишда белгиланган муддатлар бузилишига йўл қўйилган.

Шу билан бирга, вилоят комиссияси томонидан туман ҳокимларининг қарорларини бир ҳил муддатда қўриб чиқмаслик ҳолатлари ҳам учради. Хусусан, ер участкаларини бериш масалаларини қўриб чиқиш бўйича вилоят комиссияси томонидан ўтган йилда Чиноз, Бекобод, Паркент, Пискент, Зангиота, Бўстонлик, Охангарон, Юқоричирчиқ ва Янгийўл туман ҳокимларининг 133 та қарори бир ойдан ортиқ муддатда қўриб чиқилган.

Вилоят Ер ресурслари ва давлат кадастри бошқармаси ҳамда унинг қўйи тизимлари томонидан назорат вазифалари лозим даражада бажарилмаганини оқибатида 2013 йил ва 2014 йилнинг ўтган даврида захирага олинган 42 минг 631 гектар ер майдонининг 7092 гектари ёки жами захирага олинган ерларнинг 16,6 фоизи қишлоқ ҳўжалиги корхоналарига берилмасдан, уларнинг тақдири ҳозиргача очик қолдирилган. Чунончи, захирадаги ерларнинг 333 гектари тендер танловларига қўйилмаган, 1830 гектарига тендер танловларидан талабдор чиқмаган ва 4922 гектари бошқа сабабларга кўра тарқатилмасдан қолган.

Бошқарма ва унинг ҳудудий бўлимлари томонидан ерлардан самарали ва унумли фойдаланиш, уни муҳофаза қилиш, ер муносабатларини тартибга солиш, Ер кодекси талабларига риоя қилинишини таъминлаш бўйича бир қатор ишлар амалга оширилган бўлишига қарамастан, тизимда назорат фаолияти лозим даражада ташкил этилмаганлиги маълум бўлди.

Назорат қилувчи органлар фаолиятини мувофиқлаштирувчи Республика Кенгашининг тегишли қарори билан тасдиқланган назорат қилувчи органлар томонидан вилоятдаги тадбиркорлик субъектлари фаолиятида ўтказиладиган текширишларнинг режа-жадвалига асосан, жорий йилнинг ўтган даврида 15 та режавий текширишлар ўтказилиши белгиланган бўлиб, амалда 13 та текшириш ўтказилган, 2 та режавий текшириш ўтказилмаган. Бундан ташқари, бошқармада "Фуқароларнинг муносабатлари тўғрисида"ги Қонун талаблари ҳам етарли даражада бажарилмаганлиги аниқланди. Бошқармага фуқаролардан ўтган йилда 364 та ҳамда жорий йилнинг ўтган даврида 148 та ариза, шикоят ва муносабат келиб тушган. Афсуски, бошқарманинг иш юритувчеси томонидан фуқаролардан келиб тушган ариза ва шикоятларни рўйхатга олишда бир қатор хато ва камчиликларга йўл қўйилган.

Хусусан, бошқармада мавжуд бўлган "Фуқароларнинг муносабат ва шикоят аризаларини қайд қилиш китоби" талаб даражасида юритилмасдан, фуқароларнинг муносабатларини ҳал этиш натижалари белгиланмаган. Шунингдек, бошқарма ҳодимлари томонидан фуқаролардан келиб тушган ариза, шикоят ва муносабатлар бўйича статистик ҳисоботлар юритилган бўлса-да, қўрилган барча аризалар юзасидан ижрочилар томонидан ўтказилган текшириш натижалари бўйича маълумотнома ва текшириш режалари тузилмаган. Шу билан бирга, фуқароларнинг ариза ва шикоятлари бўйича юритилган ҳужжатларда аризаларда келтирилган вазжалари текшириш ҳужжатлари тиклмасдан келинганлиги аниқланди.

Ўтказилган текшириш якунига кўра, аниқланган барча қонунбузилиш ҳолатлари юзасидан тегишли прокурор назорати ҳужжатлари қўлланилди.

Доимий эътиборда

Хайрулло ОРИПОВ,
Риштон туман прокурори

Меҳнат ва бандлик муаммоларини ҳал этиш, ҳар бир фуқарони доимий қафолатланган иш ўрни ва иш ҳақи билан таъминлаш энг муҳим, долзарб масалалардан бўлиб ҳисобланади. Алоҳида дастурлар асосида тадбиркорлини қўллаб-қувватлаш, кичик бизнесни ривожлантириш, касаначиликни кенг йўлга қўйиш воситасида янги иш ўринлари яратилмоқда. Ишсиз фуқаролар, коллежларнинг битирувчилари касб-корларига мувофиқ ишга жойлашиш имкониятларидан фойдаланишяпти. Айниқса, хорижга узоқ мuddатга чиқиб кетган ва қайтганларнинг ҳисобини юритиш, қайтиб келганларни доимий иш билан таъминлашга алоҳида эътибор қаратилмоқда.

Туманда 2014 йил учун қабул қилинган дастурларга асосан 122 та корхона ишга туширилиб, 2465 та янги иш ўринлари ташкил қилинди. Уларда турли касб-кор эгалари, шу жумладан, хориждан қайтганлар меҳнат қилишяпти. Коллеж ва олий ўқув юртлири битирувчиларининг ишга жойлаштиришга алоҳида эътибор қаратилмоқда. Ҳар бир битирувчининг қафолатланган иш ўринлари билан таъминланиши қатъий назоратга олинган.

Меҳнат мигрантларини ҳисобга олиш, хориждан қайтганларни ишга жойлаштириш бўйича комплекс чора-тадбирлар дастури ишлаб чиқилган. 74 та қишлоқ ва маҳалла фуқаролар йиғинларида хорижга узоқ мuddатга чиқиб кетган ва қайтиб келган фуқароларнинг ҳисобини юритиш йўлга қўйилди. Хорижга чиқиб кетган ҳар бир фуқаронинг оиласи, қариндош-уруғлари билан суҳбат ўтказилляпти. Суҳбатларда доимий яшаш жойларига қайтиб келганларга янги иш ўринлари таклиф қилиниши, тадбиркорлик билан шуғулланишлари учун ер майдонлари, бўш биноларнинг берилиши, банк кредитлари ажратилиши ва бошқа имтиёзлар тушунтирилмоқда. Бевосита хорижда ишлаётган фуқаролар билан боғланиб, юқоридаги имтиёзлар тушунтириб боришмоқда.

Риштон азалдан кулол-у хунармандларининг нафис буюмлари билан довруғ қозонган. Туманда 30 гектар майдонни эгаллаган,

маҳаллий хунармандчилик маҳсулотлари ишлаб чиқаришга ихтисослашган "Хунармандлар шаҳарчаси" барпо этилди. Шаҳарчада 200 тага яқин кичик корхона фаолият юрита бошлади. Шу тариқа 4000 нафардан зиёд, шу жумладан, хориждан қайтган 800 нафардан ортиқ фуқаро доимий иш билан таъминланди. Саноат шаҳарчасидаги кичик корхоналарга замонавий ишлаб чиқариш дастгоҳлари ўрнатилмоқда. Хитой ва бошқа чинни, керамика маҳсулотлари ишлаб чиқарувчи мамлакатлардан илғор технологиялар келтирилмоқда. Шу тариқа бу йил "Хунармандлар шаҳарчаси"да яна 50 та кичик корхона барпо қилиш ва уларда 1800 нафар, асосан чет элдан қайтиб келган фуқароларнинг доимий иш билан бандлигини таъминлаш устида иш олиб боришмоқда.

Ҳукумат топиширигига асосан, Республика "Миллий банки" томонидан барпо этилган Риштон тўқимачилик корхонасида ҳам 400 та доимий иш ўринлари яратилиб, ишчилар қабул қилинмоқда. Шунингдек, тижорат банкларининг вилоят, туман филиаллари томонидан хунарманд ва тадбиркорларга ажратилган 8 млрд. 160 минг сўм микдоридаги кредит маблағлари ҳисобига янги иш ўринлари яратилляпти.

Аҳоли бандлигини таъминлашнинг самарали йўлларида бири — касаначилик асосида ишлаш қўламини кенгайтиб борапти. Чет элдан қайтиб келганларнинг 160 нафари касаначилик асосида ишлаб бошлашди. Айни чоғда бўш иш ўринлари ярмаркалари ташкил этилиб, фуқаролар доимий иш ўринларига жойлашишмоқда. 4 мартаба ўтказилган меҳнат ярмаркаларида 177 нафар фуқаро ишга йўланма олди.

Туман прокуратураси томонидан тааллуқли ташкилот ва муассасалар билан бирга иш излаган фуқароларни, коллежларнинг битирувчиларини, хориждан қайтганларни доимий ва юқори даражада иш билан таъминлаш дастурларининг ижроси таҳлил этиб боришмоқда.

Ҳуқуқлари тикланди

Қонунга ҳамма бирдек итоат этган жамиятгина гуллаб-яшнайдми. Қонунга риоя қилиш фақат оддий ҳақнинг иши, бойлар хоҳлаганча яшаб, хоҳлаган ишларини қилишлари мумкин, деган қараш устувор бўлган жамият пароканда бўлиб, таназзулга учрагани тарихда кўп кузатилаган.

Шу кунги, бугун мамлакатимизда ўз ҳақ-ҳуқуқини таниган, бурчиغا оғишмай риоя қилишни виждон амири, деб билладиган фуқаролар сафи йилдан-йилга кенгайиб бормоқда. Бу жамиятда ҳуқуқий онг ва ҳуқуқий маданиятни юксалтириш борасида олиб бориладиган ислохотлар самарасидир. Бу борада прокуратура органлари ҳам муайян вазифалар юклатилган бўлиб, жумладан, фуқароларнинг ҳуқуқ ва эркинликларини таъминлаш, жамият ва давлат манфаатларини ҳимоя қилиш, турмушимизнинг барча жаҳатларида қонун устуворлигига эришиш прокуратура органлари олдига турган асосий вазифалардан ҳисобланади.

Хўжайли туман прокуратураси томонидан жорий йилнинг ўтган даврида 188 нафар фуқаронинг бузилган ҳуқуқлари тикланиб, мансабдор шахслар томонидан қилган қўриқлар 19 та ҳужжатини қонунга мувофиқлаштириш бўйича протест келтирилди. 32 та маъмурий ишлар қўзғатилиб, тегишли шахслар жавобгарликка тортилди. Жиддий қонунбузилиш ҳолатлари юзасидан 3 та жиноят иши қўзғатилиб, айбдор-

ларга суд томонидан тегишли жазо тайинланди.

Кучли ижтимоий сиёсатни амалга ошириш бўйича қабул қилинган қонун ҳужжатлари талабларининг сўзсиз бажарилишини таъминлаш аҳолининг давлатимизга бўлган ишончини мустаҳкамлайди. Аксинча ҳолат эса, қўллаб-салбий оқибатларни келтириб чиқариши мумкин. Масалан, Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг 2002 йил 19 мартдаги "Иш ҳақи ўз вақтида тўланишига доир қўшимча чора-тадбирлар тўғрисида"ги Қарори ва шу масалага оид бошқа норматив-ҳуқуқий ҳужжатлар ижроси қўриб чиқилганда тумандаги йўл таъмирлаш корхонасида 2013 йил ҳисоботи бўйича 115 нафар ишчи 564 млн. 532 минг сўм иш ҳақи ҳисоблангани, лекин корхона мансабдорлари томонидан хизмат вазифаларининг суниестемол қилиниши натижасида 21 нафар фуқарога 40 млн. 320 минг сўм микдордаги иш ҳақи ортиқча тўлангани аниқланди. Ушбу ҳолат юзасидан жиноят иши қўзғатилиб, суд томонидан айбдорларга тегишли жазо тайинланди ва етказилган моддий зарар-

Тенгелбай БЕКМУРАТОВ,
Хўжайли туман прокурори

нинг тўлиқ қопланиши таъминланди.

Яна бир мисол, "Нукус транзит сервис" МЧЖда Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2013 йил 4 январдаги "Қишлоқ жойларда намунавий лойиҳалар бўйича яқка тартибдаги уй-жойлар қурилишининг 2013 йил дастури тўғрисида"ги Қарори ижросини таъминлаш мақсадида мутахассисларни жалб этган ҳолда текшириш ўтказилди. Маълум бўлишича, МЧЖ мансабдор шахслари расмий ҳужжат ҳисобланган ҳисоб-варақаларга шартномага асосан барпо этилиши керак бўлган 8 та уй-жойнинг қурилиши 83 фоизга бажарилгани ҳақида сохта маълумотлар киритиб, 145 млн. 919 минг сўмлик қурилиш ишларини қўшиб ёзишган. Ушбу ҳолат юзасидан жиноят иши қўзғатилиб, айбдорларга суд ҳукми билан қилишларига яраша жазо тайинланди, етказилган зарар қопланди.

Зеро, тартиб-интизом, ҳалоллик бор жойда иш унумли бўлади.

Ҳуқуқий Ҳимоя — эркин фаолият мезони

Мамлакатимизда тадбиркорларнинг эмин-эркин фаолият юритишларини таъминлаш мақсадида зарур ҳуқуқий асослар яратилди. Тегишли қонунлар билан солиқ ва боғхона тўловлари бўйича имтиёзлар белгиланганиги тадбиркорликни барқарор ривожлантиришнинг муҳим омили бўлиб хизмат қилаяпти. Эл-юрт манфаатлари йўлида, қолаверса, ҳам ўзининг, ҳам оиласининг турмуш фаровонлигини юксалтириш мақсадида меҳнат қилаётган тадбиркорлик субъектларининг ҳалқ ҳўжалигининг кўплаб соҳаларида маҳсулот ишлаб чиқаришдаги улуши йилдан-йилга ортиб бормоқда. Энг муҳими, хусусий тадбиркорлик ва кичик бизнес бир қанча ижтимоий масалаларни, жумладан, аҳоли бандлигини таъминлаш, янги иш ўринлари яратиш орқали ёшларни меҳнатга жалб қилиш масаласини ҳал этишда катта имкониятларга эга эканлигини амалда исботламоқда.

Аслиддин ТАШПУЛТАВ,
Бош прокуратура бошқарма
прокурори

Давлатимиз томонидан хусусий тадбиркорлик ва кичик бизнес субъектларига юксак эътибор берилган бир шaroитда уларнинг ҳуқуқий ҳимоясини таъминлаш прокуратура зиммасидаги муҳим вазифалардан бирига айланган. Тадбиркорлик субъектларининг ҳуқуқий ҳимоясини таъминлашни кучайтиришга қаратилган қонунлар ҳамда Ўзбекистон Республикаси Бош прокурорининг 2014 йил 29 январдаги 10-27-14-сонли қўрсатмаси ихросини таъминлаш мақсадида прокуратура органлари томонидан 2014 йилнинг 8 ойида амалга оширилган ишлар аҳоли таҳлил қилинди.

Аввало, таъкидлаш жоизки, назорат тадбирларида жойлардаги давлат бошқаруви органлари, архитектура ва қурилиш, ер ресурслари ва кадастр хизмати, солиқ идоралари ва маҳаллий ҳокимликлар томонидан тадбиркорлик субъектларининг ҳуқуқ ва эркинликларини бузиш, уларга турли бюрократик тўсиқлар яратиш, фаолиятига асоссиз аралашishi каби қонунбузилиш ҳолатларида йўл қўйилаётганлиги аниқланиб, уларни бартараф этиш бўйича тегишли прокурор назорати ҳужжатлари қўлланилди. Ўтказилган 319 та текшириш натижасига кўра қонунбузилиш, унинг қилиб чиқиш сабаблари ва бунга имконият яратиш бераётган шарт-шароитларни бартараф этиш тўғрисида 333 та тақдимнома киритилди, қонунга зид ҳужжатларни бекор қилиш ҳусусида 1113 та протест келтирилди, 116 нафар мансабдор шахс қонунбузилишига йўл қўймаслик ҳақида расман огоҳлантирилди, 875 нафар шахс интизомий, маъмурий ва моддий жавобгарликка тортилди, 30,4 млрд. сўм маблағларни ундириб бериш юзасидан судларга 681 та ариза киритилди, 2105 нафар тадбиркорнинг бузилган ҳуқуқлари тикланди.

Текширишлар айрим маҳаллий ҳокимликлар томонидан тадбиркорлар манфаатларини

поймол қилувчи ноқонуний қарорлар қабул қилиш ёки мажбурият юклаш ҳолатларига йўл қўйилаётганлигини кўрсатмоқда. Мисол учун, Пахтабод туман ҳокими Ж.Хожиев яқна тартибдаги тадбиркорлар А.Исмомов ва А.Худойбердиевларга тегишли 0,12 га. ер майдонини қонун талабларига зид равишда фуқаро Х.Қорабоевга ажратиш ҳақида қарор қабул қилган. Қарши шаҳар ҳокими А.Ачилов ҳам қонунга зид қарор чиқарган. У тегишли фармойиши билан 100 та ҳўжалик юритувчи субъектга Қарши шаҳрида футболни ривожлантириш ва ҳомийлик ёрдами кўрсатиш ишларида пул маблағлари ўтказиш мажбуриятини юклаган.

Ушбу ноқонуний қарорлар прокурор протестларига асосан бекор қилиниб, тадбиркорларнинг бузилган ҳуқуқи тикланди.

Айрим жойларда эса тадбиркорларнинг мурожаатларига беписандлик билан қараш ҳолатлари ҳам давом этаёпти. Текширувлар домида баъзи маҳаллий ҳокимликлар томонидан тадбиркорларнинг мурожаатларини қўриб чиқмаслик ҳолатлари фош қилинганлиги фикримизни тасдиқлайди. Жумладан, Гиждувон туман ҳокимининг биринчи ўринбосари В.Исмомов яқна тартибдаги тадбиркорлар Т.Жўраев, А.Ҳалимов, Л.Ахмедова, Ф.Баротов, Х.Сафарова, Ф.Шоев, Н.Нарзуллоев ва Н.Рахматовларнинг савдо дўконлари қуриш учун ер майдон ажратиш ҳақидаги мурожаатларини қўриб чиқиш муддатларини узрли сабабларсиз бузганлиги учун маъмурий жавобгарликка тортилиб, суднинг қарорига асосан унга жарима жазоси тайинланди.

Бугунги кунга келиб тадбиркорлик фаолияти юритишни ташкил этиш учун рухсат бериш тартиблари соддалаштирилди, муддатлари янада қисқартирилди. Бундай имкониятлар тадбиркорларга фаолиятини ривожлантиришда қўл келаяпти, албатта. Лекин шунга қарамай

тахлиллар маҳаллий ҳокимликлар ҳузуридаги тадбиркорлик субъектларини рўйхатдан ўтказиш инспекциялари томонидан тадбиркорлик субъектларини давлат рўйхатидан ўтказишда ортиқча ҳўжат талаб қилиш ҳолатлари мавжудлигини кўрсатмоқда. Хусусан, Бектемир туман ҳокимлиги ҳузуридаги тадбиркорлик субъектларини рўйхатдан ўтказиш инспекцияси бошлиғи А.Юсупов қайта рўйхатдан ўтказишни сўраб мурожаат қилган "Шовмен", "Магик том", "Турон транс логистик", "Гунча транс сервис" масулияти чекланган жамиятларидан ортиқча ҳўжатлар талаб қилиш орқали уларнинг қонуний фаолиятига тўсиқлик қилганлиги учун маъмурий жавобгарликка тортилди.

Жойлардаги баъзи маҳаллий ҳокимликлар ва назорат-текширув органлари томонидан тадбиркорлар фаолиятини асоссиз тўхтатиш билан боғлиқ ҳолатлар ҳам мавжудлиги уларнинг ишига тўғноқ бўлаётганлидан кўз юмиб бўлмайди. Жумладан, Наманган шаҳар ҳокимининг ўринбосари А.Хайдаров тегишли ҳўжатларни расмийлаштирмасдан "Феруза Ойбек Мирза" хусусий қорхонаси ва яна 4 та тадбиркорлик субъектларининг савдо дўконларини бузиш ҳақида ноқонуний топшириқ берганлиги учун маъмурий жавобгарликка тортилди. Андижон шаҳар ДСИ бошлиғи Вазифасини бажарувчи Ш.Махмудов эса "Жаҳон савдо элгант" масулияти чекланган жамиятининг банкдаги ҳисоб-варақлари бўйича операцияларни тўхтатиб туриш ҳақида қарор қабул қилган. Ноқонуний қарор прокурор протестига асосан бекор қилиниб, тадбиркорнинг бузилган ҳуқуқи тикланди. Қонунбузилишига йўл қўйган инспекция инспектори Б.Салоҳутдинов маъмурий жавобгарликка тортилди.

Айрим ҳолатларда назорат-текширув органлари томонидан тадбиркорларга нисбатан жарималар қўллашда қонунбузилиш

ларга йўл қўйилган. Масалан, Навоий шаҳридаги "Риком-плюс" шўъба қорхонаси раҳбари маъмурий жавобгарликка тортиш муддати ўтган бўлса-да, вилает меҳнат ва аҳолини ижтимоий муҳофаза қилиш бошқармаси бошлиғининг қарори билан ноқонуний равишда маъмурий жавобгарликка тортилган. Мазкур ноқонуний қарор прокурор протестига асосан бекор қилинди.

Шунингдек, "Ўздавнефтегаз-инспекция" ваколатларидан иқтисодий жазо қўллаш ваколати олиб ташланган бўлса-да, инспекция томонидан бундай жазолар қўлланилиши давом этмоқда. Назорат тадбирлари давомида Бош прокуратура томонидан "Ўздавнефтегаз-инспекция" томонидан ҳўжалик юритувчи субъектларга нисбатан асоссиз равишда қўлланилган 8 та қарор прокурор протестига асосан бекор қилиниб, ноқонуний ундирилган 62,6 млн. сўмлик молиявий жарималар ҳўжалик юритувчи субъектларга қайтарилиши таъминланди.

Бундан ташқари, прокуратура органлари томонидан тадбиркорлик субъектларининг манфаатларини ҳимоя қилиш учун судга ариза билан мурожаат қилиш ҳуқуқидан кенг фойдаланилди. Хусусан, Фаргона вилает прокуратураси томонидан "Фаргона Самандар кўрки" масулияти чекланган жамияти манфаатини қўзлаб "Тошлоқ пахта тазалаш заводи" очик акциядорлик жамиятидан 94,7 млн. сўм қарзини ундириш ҳақида судга даъво аризаси киритилди.

Тадбиркорларнинг ҳуқуқ ва манфаатлари тезкор ва тўлақонли ҳимояланишини таъминлаш мақсадида прокуратура органлари тизимида жорий этилган 1007 рақамли ишонч телефонида келиб тушган 1324 та мурожаатнинг 1018 таси қаноатлантирилиб, тадбиркорларнинг бузилган ҳуқуқлари тикланди. Масалан, Гулистон шаҳридаги "Гулистон чинчиси" хусусий қорхонаси раҳбари Н.Нўмоновнинг чинчи махсус

лотлари ишлаб чиқариш учун бино ажратиш ҳақидаги мурожаатига асосан вилает "Гулистондавсувмаҳсуспудрат" ДУКга тегишли бўлган бўш турган ва фойдаланилмаётган бино ижара берилиши таъминланди. Шунингдек, "Низоимиддин Шахзодбек" фермер ҳўжалиги раҳбари А.Дурумовнинг мурожаатига асосан ДТ "Халқ банки"нинг Хонқа филиалидан туман марказида қийим-кечак бозори қуриш учун 400 млн. сўм кредит маблағи ажратилди.

Прократура органлари томонидан тадбиркорлик билан шуғулланимочи бўлган 8856 нафар фуқаронинг 4506 нафарига давлат рўйхатида олинишида, 552 нафарига рухсатномалар берилишида, 432 нафарига 10,8 млрд. сўмлик қарзини ундиришда, 476 нафарига 20,2 млрд. сўм кредит ажратилишида, 201 нафарига бинолар ижарага берилишида, 171 нафарига 2,9 минг гектар ер майдонини ажратилишида, 104 нафарига муҳандислик коммуникациялари улаштиришда, 91 нафарига ахтиёт қисмлар берилишида, 18 нафарига хомашё ресурсларини харид қилишда, 4 нафарига маҳсулотларни муомалага киритишда ва 2301 нафарига бошқа масалаларда ёрдам кўрсатилди. Бунинг самараси сифатида 6801 та қўшимча янги иш ўринлари яратилди. Мисол учун, Қонлиқ туманида яшовчи фуқаро Ш.Абдибаев белгиланган тартибда давлат рўйхатидан ўтмасдан гишт маҳсулотини ишлаб чиқариш фаолияти билан шуғулланганлиги аниқланиб, кўрсатилган амалий ёрдам натижасида "Шерзод Абдибаев" оилавий қорхонаси ўз фаолиятини бошлади ва 2 нафар фуқаро иш билан таъминланди. Шу билан бирга, прокурорлар кўмагида қишлоқ аҳоли пунктларида 13902 та савдо ва маъиш хизмат қўрсатувчи тадбиркорлик субъектлари ташкил этилиб, 19584 та қўшимча янги иш ўринлари яратилди.

Ижтимоий хавфли иллат

Бугуннинг доаларб муаммоларидан бири бўлган гиёҳвандликнинг фожиявий оқибатлари ҳақида ҳар қанча гапирсак ҳам кам. Кўплаб офат-мусибатларни келтириб чиқараётган бу бало бутун дунёни ташвишга солмоқда. Аср вабоси сифатида эътироф этилаётган бу иллат ҳатто аёллар ва ёшларни ҳам ўз домига тортиб угуради.

Навоий вилает прокуратураси органлари томонидан ҳудудда гиёҳвандликка қарши кураш ва унинг олдини олиш, хусусан, гиёҳвандлик моддаларини етиштириш, тайёрлаш, олиб кириш, сақлаш ва ўтказишга қарши кураш борасида бошқа ҳуқуқни муҳофаза қилувчи органлар ҳамда тегишли мутасадди идоралар билан ҳамкорликда бир қатор ҳуқуқ тарғиботи ва профилактика тадбирлар ўтказилиб келинмоқда. Вилает ҳокимлиги, вилает прокуратураси, ички ишлар, соғлиқни сақлаш, ҳалқ таълими бошқармалари, "Маҳалла" ҳайрия жамоатчилиги, "Қамолот" ёшлар ижтимоий ҳаракати ҳамда бошқа мутасадди идоралар томонидан комплекс чора-тадбирлар режаси тузилиб, унинг ижроси таъминланмоқда.

Шунингдек, ёшлар ўртасида гиёҳ-

вандлик тарқалишининг олдини олиш мақсадида оммавий ахборот воситаларида "Гиёҳвандлик — аср вабоси", "Гиёҳвандлик — умр заволи", "Биз гиёҳвандликка қаршимиз", "Гиёҳвандлик ва унинг салбий оқибатлари" мавзуларида қишлар қилиниб, прокуратура ва ИИБ ходимлари томонидан вилает ҳудудидаги 379 та мактаб, 25 та ўрта махсус ўқув юртлиари ва 2 та олийгоҳ талабалари ўртасида гиёҳвандликнинг зарарли оқибатлари тўғрисида тушунтириш ишлари олиб борилди.

Бироқ қўйилаётган чора-тадбирлар ва олиб борилаётган тушунтириш ишларига қарамасдан фуқароларимиз орасида бу иллат билан мурожаат қилаётганлар ҳамон учрамоқда.

Навоий вилает ҳуқуқни муҳофаза қилувчи идоралари томонидан жорий йилнинг ўтган даври мобайнида ўтказилган ҳамкорликдаги тадбирларда гиёҳванд моддаларнинг ноқонуний муомаласи билан боғлиқ 145 та ҳолат аниқланган.

Хусусан, жорий йилнинг 9 майда ўтказилган ҳамкорликдаги тадбирда Хатирчи тумани Пулкан Шоир ҚФЙда

яшовчи фуқаро Нурия Ҳўжакулованинг қўшимча томорқасида наша гиёҳванд ўсимлигини етиштиргани аниқланди ва наша гиёҳванд ўсимлиги ашёвий далил тариқасида олинди.

Мазкур ҳолат юзасидан ЖКнинг 270-моддаси 1-қисми билан жиноят иши қўзғатилди. Тергов натижасига кўра, жиноят иши айблов ҳулосаси билан ЖИБ Хатирчи туман судига юборилиб, суд томонидан жазо муқаррарлиги таъминланди.

Шунингдек, тумандаги "Тамабахрин" қишлоғида яшовчи фуқаро Қодир Турдиевнинг гул тўвада 1 туп наша гиёҳвандлик ўсимлигини экиб, парваришлаб келтирилгани аниқланди ва унга нисбатан жиноят иши қўзғатилиб, жазонинг муқаррарлиги таъминланди.

Навбахор туманида ўтказилган "Қордори-2014" тадбири давомида тумандаги "Учут" ФХУ, "Ёш куч" маҳалласида яшовчи, муқаддам судланган Умрзоқ Мақсумов томорқасида 2 туп наша гиёҳвандлик ўсимлигини етиштирилгани аниқланди. Мазкур ҳолат юзасидан У.Мақсумовга нисбатан тегишли жазо

Алишер ТЕШАЕВ,
Навоий вилает прокуратураси бўлим бошлиғи
вазифасини бажарувчи

чоралари қўлланилди.

Шу жумладан, Қармана тумани "Нарпай" ҚФЙ, "Ёшлик" маҳалласида яшовчи, муқаддам судланган Эргаш Ҳамраевнинг ҳам жорий йилнинг март ойида томорқасида 1 туп "марихуана" гиёҳвандлик ўсимлигини етиштирилгани аниқланиб, ушбу ҳолат бўйича Э.Ҳамраевга нисбатан тегишли жазо қўлланилди.

Вилает ҳудудида гиёҳвандлик воситалари ва психотроп моддаларнинг олиб кирилиши, айлиниши ва ноқонуний муомаласи қамайишига эришилган бўлса-да, келгусида ҳудудда барқарор вазиятни таъминлаш учун ҳамкорликдаги назоратни янада қучайтириш лозим. Зеро, келажак авлод баркамоллиги, эртанги кунимиз фаровонлигига раҳна солувчи ҳар қандай иллатни тағ-томири билан йўқотиш бизнинг асосий вазифаларимиздандир.

Истиқбол бугундан бошланади

Ўзбек халқининг ўзига хос эзгу олатлари қаторида болажонлик яққол кўзга ташланиб туради. Бу юртда ота-она борки, фарзандлари қамол деб яшайди, уларнинг орзу-ҳаваси, бахту иқболини кўришни истайди. Буюк ва шавкатли ўтмишимизнинг боиси ҳам шундаки, аждоҳларимиз ўзларидан тоза ва соғлом насл қолдиришни, уларни ҳар жиҳатдан баркамол улайғиришни муқаддас деб билганлар.

Етти иқлимни сабт этган саркарда Темур тузукларидаги қайдлар бунга яққол мисол бўлади. Соҳибқирон "Фарзандларим, набираларимни уйлантиришда келин бўлимининг насл-насаби, соғлом ва маънан етуқлигига эътибор қаратдим" мазмунинда битиклар қолдирган. Ҳа, соғлом онадан соғлом фарзанд дунёга келиши кеча ёки бугун айтилган гап эмас, балки азалий ақидадир.

Ана шу мезонга амал қилинган боис ҳам бу заминдан Беруний, Мирзо Улуғбек, ал-Хоразмий, Имом Бухорий, Алишер Навоий, Бобур каби улуг зотлар етишиб чиқди ва дунёга довруғ таратди.

Истиқлолга эришгач, озод Ўзбекистонда довруғли тарихга муносиб буюк келажак барпо этиш бош мақсадга айланган. Бу эса ҳуриқининг илк даврларида қўлга киритилган асрий ўзгаришларни қадрлайдиган, бугун биз амалга ошираётган ишларнинг ишжовати давомчилари бўла оладиган эртанги кун эгалари ҳақида жиддий қайғуришни тақозо этади. Шунинг учун ҳам вояга етмаганларнинг истиқболли бугун давлат сийосатида устувор аҳамият касб этган. Уларнинг биздан кўра бахтли, билимли бўлиши йўлида барча имкониятлар ишга солинмоқда. Юртнинг турли ғўшаларида қад ростлаётган коллеж ва лицейлар, спорт-соғломлаштириш иншоотлари, уларда энг замонавий таълим-тарбия жараёнлари йўлга қўйилганлигининг ўзи фикримиз ифодасидир.

Айни пайтда вояга етмаганларнинг ҳуқуқ ва манфаатларини ҳимоя қилиш доимий кун тартибиде турибди. Шу мақсадда қўллаб қонун ҳужжатлари, фармон ва қарорлар амал-

га киритилмоқда. "Таълим тўғрисида"ги Қонун, Кадрлар тайёрлаш миллий Дастури ва бошқа шу каби соҳага доир меъёрий ҳужжатларни тилга олиб ўтиш мумкин.

Қонунлар ижросини таъминлаш эса прокуратура органлари фаолиятининг асосини ташкил этади. Шунинг учун ҳам вояга етмаганларнинг ҳуқуқ ва манфаатлари муҳофазаси борасида қонунийликни таъминлаш йўлида прокуратура органлари ишчи олиб бормоқда.

Қайд этиш жоизки, келажакимиз эгаларининг ҳар томонлама баркамол бўлиб вояга етишлари ҳар нарсадан муҳим. Бунинг учун аввало, оналар ва болалар, аҳолимиз саломатлигига алоҳида эътибор қаратиш лозим. Ахир ота ҳам, она ҳам соғлом бўлсагина соғлом фарзанд дунёга келади.

Шу боис, халқимиз саломатлиги йўлида қайғуриш, шунингдек, "Соғлом бола йили" Давлат дастури ижросини таъминлаш мақсадида Андижон туман прокуратураси томонидан бир қатор ишлар амалга оширилди.

Жумладан, Ўзбекистон Республикасининг "Фуқаролар соғлиғини сақлаш тўғрисида"ги Қонуни ва соҳага оид қонунчилик талабларига риоя этилиши юзасидан мунтазам прокурор назорати олиб бориш билан бирга, туман тиббиёт бирлашмаси, "Саломатлик маркази" ДСЭНМ ва бошқа мутасадди ташкилотларнинг мазкур йўналишдаги фаолиятлари мувофиқлаштирилмоқда. Шунингдек, туман аҳолисини соғломлаштириш, уларнинг тиббий маданиятини оширишга қаратилган учрашувлар, кўргазмалар ўқув семинарлари ташкил этилмоқда.

Яқинда Куйгандар шаҳарчаси-

даги Ёшлар маданият ва истироҳат боғида туман прокуратураси ташаббуси билан туман тиббиёт бирлашмаси, туман ДСЭНМ, туман ИИБ ЁХБ ва бошқа ташкилотлар мутахассисларини жалб этган ҳолда "Соғлом оила — соғлом бола" акцияси ташкил этилди. Унда аҳоли тиббиёт ходимлари назоратида лаборатория таҳлилари, УЗИ, ЭКГ ва бошқа текширувлардан ўтказилди.

Тадбирни ташкиллаш аввало туман тиббиёт бирлашмаси томонидан "Соғлиқ — мустақам оила гарови" шиори остида бурчак ташкил этилиб, 26 турдаги буклетлар билан жиҳозланди. Шунингдек, "Соғлом турмуш тарзи", "Тўғри овқатланиш тамойиллари", "Соғлом оилани шакллантириш", "Репродуктив ҳуқуқ", "Репродуктив саломатликни муҳофаза қилишда 12 та тамойил", "Шифобахш ўсимликлар тўғрисида" ҳамда "Ниҳолхўнўчиларнинг тиббий қўриқдан ўтказилиши" номли баннерлар тайёрланиб, тадбир ўтказиладиган ҳудудга жойлаштирилди.

Тадбир жараёнида эса тиббиёт ходимлари томонидан аҳоли ўртасида "Соғлиқ — мустақам оила гарови", "Соғлом турмуш тарзи", "Ёш оналарга маслаҳат", "Йод танқислиги ва унинг олдини олиш", "Она сутиси — бебаҳо бойлик", "Чекиш — умр заволи", "Контрацептив воситаларнинг ишлатилиши" ҳамда "Репродуктив саломатлик тўғрисида" мавзуларида, Давлат санитария-эпидемиология назорати маркази ва туман зарарсизлантириш маркази ходимлари томонидан вирусли гепатит, сил, тери-таносил, кўтуриш, безгак, ОИТС касаллиги ва уларнинг олдини олишга қаратилган суҳбатлар ўтказилди.

Бу хайрли ишга "Саломатлик маркази" ҳам астойдил бел боғлади. Марказ томонидан аҳолини соғломлаштириш, уларнинг тиббий билимларини оширишга қаратилган махсус ролик тайёрланиб, тадбирда намойиш этилди.

Бундан ташқари, тадбирга жалб этилган туман тиббиёт бирлашмаси мутахассислари, жумладан, лор, жарроҳ, тери-таносил, эндокринолог, терапевт, психиатр, окулист, невропатолог ҳамда педиатр шифокорлар томонидан 538 нафар (шундан 175 нафари болалар) аҳоли тиббий текширувдан ўтказилди.

Ички ишлар бўлимининг ёнғин хавфсизлиги бўлими ходимлари ҳам тадбирга ёнғин хавфсизлигига оид баннер тайёрлашди. Суҳбатларда табиий газ ва электр энергиясидан фўри фойдаланиш, газ сўргич мосламалари ва қўлбола электр жиҳозларидан фойдаланмаслик, вояга етмаганларни назоратсиз қолдирмаслик борасида тушунчалар беришди. Шунингдек, ёнғин хавфсизлиги талаблари акс эттирилган "Эслатма"лар тарқатилди.

Туман ветеринария бўлими ҳам бу хайрли ишдан четда қолгани йўқ. Тадбирда улар тумандаги эпизодик ҳолатни барқарор ушлаб туриш ва турли хил юқумли касалликлар тарқалишининг олдини олиш мақсадида аҳолига, айниқса, ҳар бир оиладаги вояга етмаган болаларга юқумли касалликлар ҳақида маълумотлар беришди. Уларга қарши эмлаш қоидаларини эслатиб ўтишди ва иштирокчиларга маслаҳатлар акс этган "Эслатма"лар тақдим этилди.

Туман тиббиёт бирлашмаси ходимлари томонидан ташкил этилган фитобарда эса иштирокчиларга шифобахш ҳисобланган наъматак, тоғ ўти, доғдор, қийик ўти ва бошқа гиёҳлардан тайёрланган дамламалар улаштириб, уларнинг хусусиятлари атрофича тушунтирилди.

Туман халқ таълими муассасаларини методик таъминлаш ва ташкил этиш бўлимига қарашли 2-сонли мактабгача таълим муассасаси тарбияланувчиларнинг "Гимнастикачи қизлар" гуруҳи ва туман Маданият ва спорт бўлими қошидаги "қаратэ" клуби аъзолари иштирокидаги кўргазмалар

Рустамжон АБДУЛЛАЕВ,
Андижон туман прокурори
вазифасини бажарувчи

чиқишлар тадбирнинг мазмунли ўтишига хизмат қилди. Шунингдек, бир нафар ногирон шахсга ҳоимлик тариқасида ногиронлик аравачаси ҳам топширилди.

Вояга етмаганларнинг саломатлиги йўлида олиб бориладиган ишлар шу билан қийофланиб қолмайди, албатта. Йил давомида давом этишини таъминлаш мақсадида прокуратура аралашуви билан туман Давлат санитария-эпидемиология назорати маркази томонидан аҳоли ва болалар ўртасида шахсий гигиена талаблари ва тиббий билимларни оширишга қаратилган бурчак ташкил этилиб, у "Юқумли, юқумсиз, паразитар касалликларнинг олдини олиш", "Тўғри овқатланиш тамойиллари", "Тўғри овқатланиш тамойиллари", "Тўғри овқатланиш тамойиллари", "Йод танқислиги ва унинг олдини олиш", "Ботулизм ва овқатдан заҳарланиш", "Шахсий гигиена қоидаларига риоя қилиш" номли баннерлар, вирусли гепатит, сил, тери-таносил, кўтуриш, безгак, ОИТС касаллиги ва уларнинг олдини олишга оид буклетлар билан жиҳозланди.

Акциянинг яна бир аҳамиятли жиҳати, унинг доирасида туманининг "Дарё бўйи" ва "Саъноат" МФЙ ҳудудидидаги хонадонларга ҳам тадбир буюрилди. Аҳоли тиббий қўриқдан ўтказилди, уларнинг тиббий, санитария, ветеринария ҳамда ёнғин хавфсизлигига оид билимларини ошириш мақсадида суҳбатлар, тушунтириш ишлари олиб борилади. Шунингдек, аҳоли, айниқса, вояга етмаганларнинг саломатлигини асрашга қаратилган "Эслатма"лар ҳам тарқатилди.

Бу каби тадбирлар туманининг бошқа ҳудудларида ҳам давом этмоқда.

Мақсад — эртанги кун учун бугундан мустақам замин яратилиш иборат.

Департамент фoш этади

Ўзaro тажриба алмашилади

(Давоми. Бошланиши 1-бетда)

Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2006 йил 21 апрелдаги "Молия-иқтисодий, солиқ соҳасидаги жиноятларга, жиноий фаолиятдан олинган даромадларни легаллаштиришга қарши курашишни кучайтириш чора-тадбирлари тўғрисида"ги Қарорига биноан, Ўзбекистон Республикаси Бош прокуратураси ҳузуридаги Солиқ, валютага оид жиноятларга ва жиноий даромадларни легаллаштиришга қарши курашиш департаменти жиноий фаолиятдан олинган даромадларни легаллаштиришга қарши курашиш департаменти жиноий фаолиятдан олинган даромадларни легаллаштиришга қарши курашиш бўйича вазифалар юклатилди. Шу муносабат билан департамент томонидан жиноий йўл билан олинган даромадларни легаллаштиришга ва терроризмни молиялаштиришга қарши курашиш бўйича ахборотлар айирбошлаш соҳасида хорижий давлатларнинг ваколатли органлари ҳамда халқаро-иқтисослашган ташкилотлар билан ўзаро ҳамкорлик олиб боришмоқда. Шунингдек, таъкидлаш жоизки, мамлакатимизда ФАТФнинг янги тавсияларини ўрганиш ва татбиқ этиш бўйича Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг 2012 йил 7 майдаги Фармони билан тизилган идораларо комиссия томонидан ушбу йўналишда муайян ишлар амалга оширилмоқда.

Ўзбекистон Республикасининг жиноий даромадларни легаллаштиришга ва терроризмни молиялаштиришга қарши курашиш тизимининг самарадорлиги халқаро ҳамжамият томонидан эътироф этилган. Жумладан, Базел бошқарув институтининг рейтингиде Италия, Испания, Канада, Жанубий Корея ва АҚШ давлатлари қаторида Ўзбекистон Республикаси ҳам ўз жойига эга бўлиб, жиноий даромадларни легаллаштириш хавф-хатари паст мамлакатлар сирасига кирди.

Халқаро ҳамкорликнинг муҳим йўналишларидан бири бу — умумэътироф этган халқаро стандартларга асосланган жиноий даромадларни легаллаштириш ва терроризмни молиялаштиришга қарши курашиш бўйича вазифалар юклатилди. Шу муносабат билан департамент томонидан жиноий йўл билан олинган даромадларни легаллаштиришга ва терроризмни молиялаштиришга қарши курашиш бўйича ахборотлар айирбошлаш соҳасида хорижий давлатларнинг ваколатли органлари ҳамда халқаро-иқтисослашган ташкилотлар билан ўзаро ҳамкорлик олиб боришмоқда. Шунингдек, таъкидлаш жоизки, мамлакатимизда ФАТФнинг янги тавсияларини ўрганиш ва татбиқ этиш бўйича Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг 2012 йил 7 майдаги Фармони билан тизилган идораларо комиссия томонидан ушбу йўналишда муайян ишлар амалга оширилмоқда.

Жиноятчилик фаолиятида янги усуллар ва замонавий технологияларнинг қўлланилиши, жиноий даромадларни легаллаштириш ва терроризмни молиялаштиришга қарши курашиш соҳасига жалб қилинган мутахассислардан жиноятларни содир этиш усулларини чуқур ўрганиш асосида бу қилмишларга қарши курашиш чораларини доимо тақомиллаштириб боришни ҳамда мамлакат иқтисодиётини ушбу таҳдидлардан ҳимоя қилишни талаб этади.

Қонун устуворлиги таъминланмоқда

Ўзбекистон Республикаси Бош прокуратураси ҳузуридаги СВОЖДЛҚК департаментининг Ҳамза туман бўлими томонидан ҳам иқтисодий соҳаларда ноқонуний фаолиятга чек қўйиш, тадбиркорларнинг ҳуқуқий билимларини ошириш юзасидан қатор чора-тадбирлар амалга оширилмоқда. Олиб борилаётган бундай ҳаракатлар натижасида қонунбузилиш ҳолатлари баҳрам берилиб, юртимизда қонун устуворлиги таъминланмоқда. Жумладан, жорий йилнинг 7 январь кунини департаментнинг туман бўлими ходимлари томонидан ўтказилган тадбирда Ҳамид Мардиев ва Ботир Салимовлар (исм-фамилиялар ўзгартирилган) олдидан жиноий тил бириктириб, фуқаро Ғузэл Райимовнага 10 минг АҚШ доллари 28 млн. 880 минг сўмга сотаётган вақтида ушланган. Мазкур иш юзасидан тергов-сўриштирув олиб бориладиган, бу кимсалар 2011 йилдан бўён пойтахтимизнинг турли бозорларида АҚШ доллари, Россия рубли ва Қозғис-тон тенгеси каби валюта қимматликларини "қора бозор" курсида олиб-

сотиш билан шуғулланиб келганликларини аниқланди.

Жиноят ишлари бўйича Ҳамза туман суди ҳуқуқбузарларга нисбатан жазо тайинлаб ҳукм чиқарди. Унга кўра, Ҳ.Мардиев ва Б.Салимовлар энг кам иш ҳақининг 50 баравари миқдориде жарима тўлайдиган бўлишди.

Хулоса қиладиган бўлсак, кимки қонунларга бўйсуниб яшаса, фаолият кўрсатса, аввало, қўнгли хотиржам, виждони тинч бўлади. Бундай инсонлар ҳам ўзларига, ҳам жамиятга наф келтирадилар. Аксинча, қонунларни менсимайдиган, уларни четлаб ўтишга уринувчи кимсалар эса нафақат давлат, балки ўз манфаатларига ҳам зарар келтирадилар. Бунини улар, афсуски жуда кеч, яъни бошлари деворга теккан, бошқача айтганда, қилмиши фoш бўлиб, жазосини олгач англаб етадилар.

[Давоми.
Бошланиши 1-бетда]

Зеро, ҳар қайси инсон ўқитувчининг кўлида савод чиқаради, мураббий ва устоздан таълим олади, тарбия топади. Бугун биз бирон касбни эгалаб, Ватан ва эл қорига яраётган эканмиз, аввало, улاردан миннатдор бўлишимиз табиий, албатта. Мамлакатимизда 1 октябрь ана шундай муътабар касб эгалари бўлган ўқитувчи ва мураббийлар куну — умумхалқ байрами сифатида ҳар йили кенг нишонланиб келинмоқда.

Мамлакатимиз мустақилликка эришган, баркамол авлодни вояга етказишда ўқитувчининг ўрни катта эканлигига эътибор қаратиб келинмоқда. Ўзбекистон Республикасининг "Таълим тўғрисида"ги Қонуни, Қадрлар тайёрлаш миллий Дастури ва "2004-2009 йилларда мактаб таълимини ривожлантириш Давлат умуммиллий дастури"да умумтаълим мактаблари ўқитувчилари меҳнатини рағбатлантириш ва педагоглари кайта тайёрлаш ва малакасини оширишнинг самарали тизимини яратишга алоҳида эътибор қаратилган. Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2005 йил 25 ноябрда қабул қилинган "Халқ таълими ходимлари меҳнати ҳақ тўлаш тизимини такомиллаштириш ва уни моддий рағбатлантиришни кучайтириш чора-тадбирлари тўғрисида"ги Қарори истеъдодли, ўз касбига содиқ педагоглари моддий қўллаб-қувватлашнинг сифат жиҳатидан янги механизмининг жорий этиши, ўсиб келаётган ёш авлодни камол топтириш жараёнида ўқитувчи масъулиятини оширишда туб бурилиш ясади. Мазкур ҳужжат шарофати билан ўқитувчи ўзининг касб малакаси, қўшимча дарс соати, синфдан ташқари ишлари, ўқувчилар таълим-тарбиясига қўшаётган ҳиссаси учун ҳақ оладиган бўлди. Бу ўқитувчиларга ўз қобилиятини намойиш этиш, ўзaro мусобақа учун замин яратди. Мактабларда таъсил этилган директор фондидан касб маҳорати юқори, намунали ўқитувчиларга қўшимча ҳақ берилаётгани педагоглари янада самарали меҳнат қилишга ундамоқда. Мустақиллик йилларида қарийб 120 минг нафар халқ таълими ходими ўз уйини бепул хусусийлаштириб олди, 36 минг педагог ходимга шахсий уй-жой қурилиши учун ер майдонлари ажратилди. Истиқлол йилларида соҳада самарали меҳнат қилаётган, ёш авлодни Ватанга муҳаббат, истиқлол ғояларига садоқат руҳида тарбиялашга муносиб ҳисса қўшаётган 3155 нафар ўқитувчи, мураббий ва педагог Ватанимизнинг юксак ун-

вонлари, орден ва медаллари билан тақдирланди. Улар орасида Ўзбекистон Қаҳрамон унвони соҳиблари борлиги эътиборга лойиқдир.

Шунингдек, мактаб, лицей ва касбхона коллежларининг моддий-техник базасини мустаҳкамлаш, илгор педагогик ва ахборот технологиялари, ўқув-машгулот ва лаборатория хоналари ташкил этиш, дарслик ва қўлланмаларнинг янги авлодини яратиш, малакали кадрлар тайёрлаш йўлида амалга оширилган кенг қўламли ишларни айтиб ўтиш ўринли бўлади, албатта.

Инсоният тараққиётига назар ташласангиз, ҳар бир даврда ҳам маънавиятнинг ўрни беқиёс эканлигига амин бўласиз. "Авесто", "Қобуснома" ва "Қутадғу билиг" каби башариятга дахлдор ўлмас асарлар мазмун-моҳиятида ҳам маънавиятнинг нозик талқинлари ўз ифодасини топган. Чунки маънавий дунёси бой инсоннинг тафаккурини нуқсондан холи бўлади. Фикрати ватанпарварлик, инсонпарварлик, меҳнатсеварлик туйғулари билан банд кишининг имони бут, эътиқоди мустаҳкам бўлиши табиий ҳол.

Ёшларнинг замонавий билимларни эгаллаган, маънавий бой ва баркамол шахслар бўлиб вояга етишига қаратилган ислохотлар ҳозирги кунда давлат сиёсатининг бош мақсадидир. Ёшларни умуминсоний қадриятлар руҳида тарбиялаш, Ватан ва миллат олдидаги бурчларини бажаришга тайёрлаш уларнинг маънавий-маърифий онгу тафаккури қай даражада ривожлантирилганлигига боғлиқ.

Давлатимиз раҳбари таъниқлаганидек, дунё иморатлари ичида энг улуғи мактаб бўлса, касблар ичида энг шарофлиси ўқитувчилик ва мураббийликдир. Қалби эзгулик ва меҳрга лиммо-лим муаллимларнинг масъулиятли меҳнати туйғайли ёш авлод илми маърифатга ошно бўлиб улғайиб, келажакнинг ишончли ворисларига айланади.

Биз ўқитувчи аталмиш буюк зотни минг ранж ила харф ўргатгани, ақлимизни чархлаб, илму урфон оламига етаклаб киргани, феъл-атвориимизни гўзал одобу ахлоқ ила зийнатламоқ йўлида машаққатлар чекамни учун бениҳоя ҳурмат қиламиз. Муаллим ҳаётини завқ билан севмоқ борасида ҳам саводимизни чиқариб, қарашларимизга зеб берадики, ана шу завқу шижоат ҳамиша бизни илҳом ва ғайрат билан меҳнат қилишга ундаб туради.

Ҳаёт чиндан-да жуда гўзал. Фақат бу гўзалликни кўриш, ҳис этиш учун одамзоднинг ўзи гўзал ишларга елка тутмоғи, бел боғламоғи лозим.

Мактаб, устоз-мураббийларимиз эса сабоқлари сеҳри ила бизни ана шу эзгу амаллар томон йўлловчи гўзал ҳаёт боғининг боғбонларидир.

Ўз билим ва иқтидорига ишонган бугунги ёшлар мустақил юртимизга муносиб фарзанд бўлиб камол топаётди. Уларнинг билимга чақоқликлари ва тиришқоқликларини кўриб, чин дилдан ҳавасинг келади, меҳринг ортади.

Дарҳақиқат, бундан 23 йил аввалги ўқувчи билан бугунги толиби илмлар ўртасида катта фарқ бор. Ҳозирги кун ўқувчиси 9-синфин битирган, ўзи танлаган йўналиш бўйича бирор-бир касб-хонар коллежига кириб, ўқиб билиминини ошириш билан бирга хонар ҳам ўрганади. Хунардан ризикинг унар, деганлари бежиз эмас. Хунар инсонни улуғлайди. Унинг қадр-қимматини тиклашга имкон беради. Кимки ўзи қизиққан касбни чўқур эгаллар экан, демак, унинг нони бутун. Бу шунчаки ҳавоий гаплар эмас. Демак, ҳозирги битирувчи олий ўқув юртига ҳужжат топшириб, тест синовларидан ўтолмаган тақдирда ҳам бирор-бир корхонада эгалланган касби бўйича фаолият юритиш имкониятига эга.

Ҳозирги кун ўқувчисининг устозлардан талаби ҳам бутунлай бўлакча. Ҳозирги ўқувчилар муаллимга замонавий техникалар, шу жумладан, компьютер, интернет, масофавий таълим тўғрисида савол беради. Шу сабаб ҳар бир ўқитувчи дарсга киришдан аввал ўз ўстида ишлаши, изланиши, ўқувчилар билан юзма-юз бўлганда мулзам бўлиб қолмаслиги учун кундан-кунга малакасини ошириши давр талабига айланди. Ўқитувчилар малакасини ошириш, уларни тайёрлаш ва қайта тайёрлаш борасида республикамиз миқёсида кенг қўламли ишлар олиб борилаётганлиги диққатга сазовор.

Нафақат бугунги кунда, балки барча тарихий даврларда ҳам ёшлар тарбияси, уларнинг дунёқарashi ва ўзлигини англаши масаласи мамлакат тараққиёти, мустақиллиги, келажакнинг қафолатловчи муҳим омили саналган. Буюк маърифатпарвар Абдулла Авлоний "Ҳар бир муаллимнинг саодати, давлатларнинг тинчи ва роҳати ёшларнинг яхши тарбиясига боғлиқдир" деса, ўзбек халқининг буюк қомусий олими Абу Райҳон Беруний "Менга ёшларни кўрсатсангиз, мамлакатингиз эртаси қандай бўлишини айтиб бераман", деган.

Ёшлар тарбияси, аниқсая, бугунги глобаллашув жараёни ҳаётиимизнинг барча соҳаларини қамраб олаётган шaroитда ниҳоятда муҳим аҳамият касб этмоқда.

Ёшлар таълими ва

тарбиясида ўқитувчининг ўрни ва ролини ҳеч нарса билан тенглаштириб бўлмайди. У машъала каби ёниб, ўзгалар йўлини ёритишга умрини бағишлаган фидойи инсондир. Муаллим — матонат, меҳр-муҳаббат ва эзгулик рамзи. Зеро, боланинг мурғак қалбига эзгулик уруғини қадайдиган, илмга ташналик, Ватанга меҳр ҳиссини уйғотиладиган зот ҳам ўқитувчидир.

Истиқлол йилларида таълим соҳасида кенг қўламли ислохотлар бошланганида четда туриб, унинг самарасига ишонсизлик билан қараганларга бугун заҳматкаш ўқитувчилар ўз меҳнатлари билан жавоб қайтаришди, таълим-тарбия мўъжизалар яратишга қодир эканлигини амалда исботлаб беришди.

Зеро, инсонни инсон қилиб камол топтиришда, унга билим ва одамлилик, меҳр-оқибат, эзгу орзу-ниятлар билан яшаш туйғуларини синдиришда, бир сўз билан айтганда, жамиятнинг муносиб фуқароси бўлиб ҳаётга кириши ва мустаҳкам ўрин олишида ўқитувчи ва мураббийлар, таълим соҳаси барча фидойиларининг ҳиссаси беқиёс эканлигини халқимиз яхши билади ва юксак қадрлайди.

Қанчадан-қанча закий инсонлар, қанчадан-қанча буюк алломалар устозларини отадек улуғ тутганлар, номларини дилларига жо этганлар. Зотан, юрт довуғини оламга таратган буюк бобоқларимиз ҳам муаллим таълимини олганлар. Уларнинг оламшумул муваффақиятларга эришишларида ҳам, аввало, устозларнинг ҳиссаси бор. Шу боис, устозларни отамиздек буюк, онамиздек суюқ деймиш. Устозларнинг бағирлари кенг, меҳрлари эса барчага баробар, тенгдир. Уларнинг тилидан чиққан ҳар бир калом маъноли, босган қадамлари табарруқдир. Устоз деганда, ул зотнинг меҳрли кўзлари, маъноли сўзлари, нузли юзлари кўз олдимизга келади.

Афлотун: "Агар этикдўз ўз касбини билмаса, бу хавфли эмас, нари борса халқ пайаб-

Норбўта ҲОЗИЕВ,
«Huquq»

залдан ёлчимайди. Борди-ю, муаллим нодон бўлса, бу фожа, бу давлатнинг илдизига болта урган билан баробар, чунки у нодонлар сонини кўпайтиради", деган эди. Буюк файласуфнинг бир неча минг йил олдин муаллимнинг чўқур билим эгаси, юксак маънавий салоҳият соҳиби бўлиши кераклигига урғу бергани бежиз эмас.

Дунё шиддат билан ўзгариб, навқирон авлоднинг қалби ва онгини эгаллаш учун кураш тобора авж олиб бораётган, мураккаб ва таҳликали бир даврда ёшлар тарбиясида устоз ва мураббийлар тутган ўринни бирон-бир мезон билан ўлчаб, баҳолаш мушкул. Ватан тараққиёти, юрт тинчлиги, халқ фаровонлиги йўлида фидокорона меҳнат қилаётган, мамлакатимизнинг юксак тараққиётга эришиб, ривожланган мамлакатлар қаторидан ўрин олиши учун курашаётган, давлат ва миллат манфаатларини юракдан ҳис этадиган, ўз иқтидор билан ола юртни улуғлашга қодир, соғлом ва баркамол авлодни вояга етказишдек катта масъулиятни ўз зиммасига олган муҳтарам устозлар! Ҳазрат Навоий бобомиз айтганидек, Сизнинг ранж ила ўргатган ҳар бир ҳарфингиз қарзини минг ганж ила ҳам узмоғимиз душвор. Фақат Ватан тинчлиги ва унинг оппоқ тонглари асраш ишига ҳар биримиз чин юракдан ҳисса қўшишга ҳамиша шай турсаккина, Сиз устозу мураббийлар биз шоғирдларингиздан рози бўласизлар. Аҳли донишларнинг айтишларича, билим саодатга элтади. Билимидан ўзгаларни баҳраманд этувчи кишилар эса энг оқил ва савобга ботган ҳисобланиб, ҳамиша эҳтиромга сазовордирлар. Сиз азиз устоз ва мураббийлар ана шундай эъзоз ва эҳтиромга сазовор инсонлардир-сиз!

Байрамингиз муборак бўлсин, юрт эртасининг бунёдкорлари, муҳтарам устоз ва мураббийлар!

Жиноят-процессуал қонунчилигида яна бир янги норма

Инсон ҳуқуқларини ҳимоя қилиш давлатларнинг асосий вазифаларидан бири ҳисобланади. Мазкур вазифани самарали амалга ошириш учун давлатлар ўз миллий қонунларида инсон ҳуқуқларига оид нормаларни мустаҳкамлаб қўядилар.

Мустақил Ўзбекистон Республикасида бугунги кунда инсоният асрлар давомида орзу қилиб келган демократик ҳуқуқ ва эркинликлар амалга ошмоқда. Президентимиз Ислам Каримов таъкидлаганидек: "Жамиятда фуқароларнинг ҳуқуқлари ва эркинликларини ҳимоя қилиш таъминлангандагина у чинакам ҳуқуқий фуқаролик жамияти бўлади. Бизнинг пировард мақсадимиз инсон ҳуқуқлари ҳар томонлама ҳимоя қилинадиган маърифатли жамият барпо этишдан иборат".

Мамлакатимизда амалга оширилаётган ислохотларнинг бош мақсади инсон ҳуқуқларини ҳимоя қилиш, унинг дахлсизлигини таъминлаш, инсонни қадрлаш ва улуғлашга йўналтирилган.

Таъкидлаш лозимки, жиноий жазоларни либераллаштириш, жиноят процесси иштирокчиларининг ҳуқуқ ва манфаатларини ҳимоя қилиш, "хабеас корпус" институтига оид нормалар таъминлаштирилиши натижасида жиноят ва жиноят-процессуал қонунчилигида бир қатор ўзгариш ва қўшимчалар киритилди. Жумладан, ўтган даврда жиноий жазо сифатида ўлим жазосининг бекор қилиниши, қамоққа олишга санкция бериш ҳуқуқининг судларга ўтказилиши, озодликдан маҳрум қилиш билан боғлиқ бўлган муқobil жазо турларини қўллаш имкониятлари кенгайтирилди.

2014 йилнинг 5 сентябри-

дан кучга кирган "Ўзбекистон Республикасининг айрим қонун ҳужжатларига ўзгартиш ва қўшимчалар киритиш тўғрисида"ги Қонун билан Ўзбекистон Республикасининг Жиноят-процессуал кодексига уй қамоғи тарзида эҳтиёт чораси киритилди.

Жиноят-процессуал кодексига янги киритилган 242-1-моддага асосан, "уй қамоғи гумон қилинувчига, айбланувчига ёки судланувчига нисбатан қамоққа олиш тарзида эҳтиёт чорасини танлаш учун асослар мавжуд бўлганида унинг ёшени, соғлиғи ҳолатини, оилавий аҳолини ва бошқа ҳолатларини ҳисобга олган ҳолда қамоққа олиш мақсада номувофиқ деб топилган тақдирда қўлланилади".

Қонунда уй қамоғи гумон қилинувчига, айбланувчига ёки судланувчига жамиятдан тўлиқ ёхуд қисман ажратиб қўйилиб, ўзи мулкдор, ижарага олувчи сифатида ёки бошқа қонуний асосларда яшаб турган турар жойда тақиқлар (чекловлар) юклатилган, шунингдек унинг устидан назорат амалга оширилган ҳолда қўлланилиши белгиланган бўлиши мумкин.

Гумон қилинувчининг, айбланувчининг ёки судланувчининг соғлиғи ҳолатини ҳисобга олган ҳолда тиббий муассаса уй қамоғида сақлаш жойи этиб белгиланиши мумкин.

Ўзига нисбатан уй қамоғи тарзидаги эҳтиёт чораси танланган шахсга қуйидаги тақиқлар (чекловлар) ўрнатилиши мумкин: муайян шахслар билан алоқада бўлиш; хат-хабар

олиш ва жўнатиш; ҳар қандай алоқа воситаларидан фойдаланиш ва улар ёрдамида сўзлашувлар олиб бориш; уй-жойни тарк этиш.

Ўзига нисбатан уй қамоғи тарзида эҳтиёт чораси танланган шахс ўрнатилган тақиқларни бузиши унга нисбатан қамоққа олиш тарзида эҳтиёт чораси қўлланилишига олиб келиши мумкин.

Уй қамоғини ижро этиш гумон қилинувчининг, айбланувчининг ёки судланувчининг яшаш жойидаги ички ишлар органи зиммасига юклатилади. Уй-жойни тарк этиш бўйича ўрнатилган тақиқларга риоя этилиши устидан назорат амалга оширилаётганда ички ишлар органи унинг яшаш жойида бўлишини сутканинг исталган вақтида текширишга ҳақли бўлиб, текшириш кундузи вақтида кўпи билан бир марта ва тунги вақтда кўпи билан бир марта ўтказилади. Зарур ҳолларда, уй қамоғи тарзидаги эҳтиёт чораси қўлланилган шахсга нисбатан электрон кузатиш воситалари қўлланилиши мумкин.

Ўзига нисбатан уй қамоғи тарзида эҳтиёт чораси танланган шахсининг ҳимоясига, қонуний вакил билан учрашувлари ушбу эҳтиёт чораси ижро этилаётган жойда ўтказилади.

Жиноят-процессуал кодексининг 243-моддасида уй қамоғи тарзидаги эҳтиёт чорасини қўллаш тартиби мус-

таҳамланган бўлиб, қонунда назарда тутилган ҳолатлар мавжуд бўлганда ва дастлабки тергов давомида уй қамоғи тарзидаги эҳтиёт чораси танланганда прокурор, прокурорнинг розилиги билан терговчи уй қамоғи тарзидаги эҳтиёт чорасини қўллаш тўғрисида илтимоснома қўзғатиш ҳақида қарор чиқаради. Прокурор уй қамоғи тарзидаги эҳтиёт чорасини қўллаш тўғрисидаги илтимосноманинг асослилигини текшириб, унга рози бўлган тақдирда, илтимоснома қўзғатиш тўғрисидаги қарор ва зарур материалларни судга юборади. Агар илтимоснома ушлаб турилган гумон қилинувчига ёки айбланувчига нисбатан қўзғатилган бўлса, қарор ва кўрсатилган материаллар ушлаб туриш мuddати тугашидан камиди ўн икки соат олдин судга тақдим қилиниши керак.

Уй қамоғи тарзидаги эҳтиёт чорасини қўллаш тўғрисидаги илтимоснома жиноят содир қилинган ёки дастлабки тергов юритилаётган жойдаги жиноят ишлари бўйича туман (шаҳар) судининг, округ, ҳудудий ҳарбий суднинг судьяси томонидан қўриб чиқилади.

Жиноят-процессуал кодексининг 245-моддасига асосан, жиноятлар тергов қилинаётганда уй қамоғи мuddати кўпи билан уч ойни ташкил этади. Уй қамоғининг қонун нормаларида белгиланган уч ойлик мuddатини: беш ойгача — Қорақалпоғистон Республикаси прокурори ёки вилоят, Тошкент шаҳар прокурори ва

Хуршид КАРИМОВ,
Бош прокуратуранинг ОЎҚ кафедраси бошлиғи вазифасини бажарувчи

уларга тенглаштирилган прокурорларнинг; етти ойгача — Ўзбекистон Республикаси Бош прокурори ўринбосарининг; тўққиз ойгача — Ўзбекистон Республикаси Бош прокурорининг; бир йилгача — алоҳида мураккаб ишлар тергов қилинаётган ҳолларда оғир ҳамда ўта оғир жиноятлар содир этганликда айбланаётган шахсларга нисбатан Ўзбекистон Республикаси Бош прокурорининг илтимосномасига биноан узайтириш имкони суд томонидан қўриб чиқилади.

Қайд этиш лозимки, Жиноят-процессуал кодексининг 237-моддасига асосан муносиб хулқ-атворда бўлиш тўғрисида тилхат, шахсий кафиллик, жамоат бирлашмаси ёки жамоанинг кафиллиги, гаров, қамоққа олиш, вояга етмаганларни кузатув остига олиш учун топшириш, ҳарбий хизматчининг хулқ-атвори устидан қўмондонлик кузатуви каби эҳтиёт чоралари тизимида уй қамоғи тарзидаги эҳтиёт чорасининг киритилиши жиноят содир этган шахсларнинг ижтимоий мослашувиغا қулай шароитлар яратилиши билан бир қаторда, оилаларни сақлаб қолиш, ноқўя қилмиш содир этган шахсга ўз оиласи бағрида бўлган вақтда тегишли хулоса чиқариб олишга, қамоқдаги шахслар сонининг камайишига хизмат қилади.

Тижорат сири уни муҳофаза қилиш ва ундан фойдаланиш соҳасидаги муносабатларни тартибга солиш

Бозор муносабатлари шаронтида ҳар бир корхона ўзининг ишбилармонлик тажрибасига, ноёб ишланмалари ва воситалари комплексига эга бўлади. Бундай ишланма ва воситалар ҳақидаги маълумотлар рақобатчиларнинг диққатини жалб қилади. Айрим ҳолатларда ана шундай маълумотлардан ўз манфаати йўлида ноқонуний фойдаланишни истайдиган рақобатчилар ҳам учраши мумкин. Табиийки, бундай ахборот эгалари мазкур маълумотларнинг ошкор қилинмаслиги ва ахборотини ҳимоя қилиш бўйича барча қонуний чораларни қўришга ҳаракат қилади.

Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлиси Сенатининг жорий йилнинг 28-29 август кунлари бўлиб ўтган ўн бешинчи ялпи мажлисида мамлакатимиз ҳаётининг турли соҳаларини тартибга солишга қаратилган бир қатор қонунлар, жумладан, Ўзбекистон Республикасининг "Тижорат сири тўғрисида"ги Қонуни ҳам муҳофиза қилинди ва маъқулланди. Қонун 2014 йилнинг 12 сентябрида матбуотда эълон қилиниб, шу кундан эътиборан кучга кирди.

Мазкур қонун Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2011 йил 8 июлдаги "Миллий ахборот ресурсларини муҳофаза қилиш бўйича қўшимча чора-тадбирлар тўғрисида"ги Қарори ижроси доирасида ишлаб чиқилди ва қабул қилинди.

Маълумки, "Тижорат сири тўғри-

сида"ги Қонун қабул қилингунга қадар тижорат сири соҳасидаги муносабатлар мамлакатимизда Ўзбекистон Республикаси Фуқаролик кодексининг "Ахборот эркинлиги принциплари ва қафолатлари тўғрисида"ги Қонун ҳамда бир қатор бошқа норматив-ҳуқуқий ҳужжатлар билан тартибга солиниб келинаётган эди. Бироқ ушбу норматив-ҳуқуқий ҳужжатларда бу соҳадаги ҳуқуқий ёндашувларнинг турли-туманлиги, тижорат сирини ҳимоя қилиш институтининг мазмуни бир хил маънода акс этмаган эди. Ҳалқаро ҳуқуқнинг умумэтироф этган принциплари ва нормаларини ҳисобга олган ҳолда ва бир қатор хорижий давлатларнинг соҳага оид қонунчилик тажрибаси ўрганилиб қабул қилинган Ўзбекистон Республикасининг "Тижорат сири тўғрисида"ги Қонуни ана шу муносабатларни тартибга солади.

Ўзбекистон Республикасининг "Тижорат сири тўғрисида"ги Қонуни 21 моддадан иборат бўлиб, унинг мақсади тижорат сирини муҳофаза қилиш ва ундан фойдаланиш соҳасидаги муносабатларни тартибга солишдан иборат.

Қонуннинг "Асосий тушунчалар" деб номланган 3-моддасида "тижорат сири", "тижорат сирининг махфийлиги", "тижорат сирининг мулкдори", "конфидент", "тижорат сири ошкор этиш" ҳамда "тижорат сири режими" каби тушунчаларнинг мазмун-моҳиятини очиб беришга қаратилган нормалар ўз аксини топди.

Қонунга кўра, "тижорат сири" деганда, унчинчи шахсларга номаълумлиги сабабли фан-техника, технология, ишлаб чиқариш, молия-иқтисодиёт соҳаларида ҳамда бошқа соҳаларда тижорат қиммати эга бўлган, қонуний асосда эркин фойдаланилмайдиган ахборот тушунилса, тижорат сирининг махфийлиги деганда эса, тижорат сирининг тарқалиб кетиши, ошкор этилиши ва ундан рухсатсиз фойдаланилишининг хавфсизлиги таъминланганлиги ҳолати тушунилади.

Қонунда тижорат сирига қўйиладиган талаблар, тижорат сири мулкдорининг ҳуқуқлари, тижорат сири

Комил ҒУЛОМОВ,
Олмазор туман прокурори ўринбосари

муҳофаза қилиш мuddати, тижорат сирини ташкил этиши мумкин бўлмаган маълумотлар рўйхати белгиланган бўлиши мумкин. Жумладан, Қонуннинг 4-моддасида тижорат сирига доир талаблар мустаҳкамланган бўлиб, унга кўра тижорат сири унчинчи шахсларга номаълумлиги сабабли, ўз мулкдори учун ҳақиқий ёки потенциал тижорат қиймати эга бўлиши; қонун ҳужжатларига мувофиқ ҳаммага маълум ёки ҳамма учун очик бўлмаслиги; унинг махфийлиги муҳофаза қилиш чора-тадбирлари билан таъминланган бўлиши; давлат сирлари ва қонун билан қўриқланадиган бошқа сир белгилари эга бўлмаслиги каби талабларга жавоб бериши керак.

Тижорат фаолияти билан шуғулланадиган корхона турли илмий-техникавий, технологик, ишлаб чиқариш, молиявий-иқтисодий операциялар тўғрисидаги ахборотини, шунингдек, ўзининг тегишли ҳужжатлари ва ахборотини сир сақлаш ҳуқуқига эга.

/Давоми 8-бетда/

Халқимизда азаллан аёл эъзолаиб, уларга ўзгача ҳурмат ва эҳтиром кўрсатиб келинади. Аёлларнинг ўзига хос нозик табияти, нафис туйғу-лари алоҳида қадрланади. Улар миллат келажигининг бунёдкорларидир. Фарзандни дунёга келтириш, таълим-тарбия бериб, энг гўзал хулқ эгаси қилиб вояга етказишда аёллар энг муҳим ролини ижро этадилар.

Бир донишманддан "Дунёда энг гўзал аёл ким?" деб сўрашибди. Шунда у: "Бола кўтарган аёл", дея жавоб қилган экан. Она вояга етаётган ўзига қизининг қадди-бастига қараб бир суюнса, унинг соғлом ўсаётганидан кўнгли янада қувончга тўлади. Чунки, тўрт мучаси соғлом инсонгина жамият тараққиёти ва Ватан равнақи учун ўзининг тўлақонли ҳиссасини қўлади. Соғлом онадан соғлом фарзанд туғилади. Соғлом она фақат жисмонан соғлом дегани эмас. Эртаси эгаларининг таълим-тарбиясига масъул бўлган она нафақат жисмонан, балки маънавий жиҳатдан ҳам соғлом бўлмоғи даркор. Аёлларнинг ўз нафосати ва ҳурмати сақлаши, аёллик шаънига номусиб ҳолатлардан ўзини эҳтиёт қилиши жуда муҳим саналади. Афсуски, бугунги кунда аёллар томонидан жиноятлар содир этилиши ҳолатлари ҳам кўзатишмоқда. Биз кўйида ана шундай аёллик, оналик номига доғ туширган икки аёлнинг қилмишлари ҳақида тўхталиб ўтмоқчимиз.

Тўрт нафар фарзанднинг онаси, ҳали қирқ ёшга ҳам қирмаган Нилуфар Нурматова ҳамда эллик ёшни қоралаган, ҳаётнинг пасту баландини кўрган Дилдора Тўхтасиновалар юқорида таъкидлаганимиздек, аёл деган номга иснод келтириб, ўзганинг мулкни эгаллаш мақсадида бир инсон ҳаётига суиқасд қилишди.

Нилуфар пулини бўлиб-бўлиб бериш шарт билан одамларнинг сотувга қўйилган турли махсулотларини сотиб беришни ваъда қилади ва пулларини бермасдан ўз эҳтиёжлари учун ишлатиб юбораверади. Бу ҳам етмагандек, абитуриентларни ўқишга киритиб қўяман, деган алдов билан ҳам ўзгалар мулкни қўлга киритишни касб қилади. Унинг қилмишларига тўхталадиган бўлсак, фарибгарликни ўзига "касб" қилиб олган, содда одамларнинг ишончига кириб, ўзгалар мулкни осонгина қўлга киритишнинг "ҳадиси"ни олган Н.Нурматова 2012 йилнинг майдан 2013 йилнинг май ойига қадар, яъни бир йил давомида уч нафар аёлни яхшигина чув туширди. Аввалгига Д.Саминова ва Ф.Турсуноваларнинг (жабрланувчиларнинг исм-фамилиялари ўзгартрилган) ишончига кириб, уларнинг жами қиймати 39 млн. 160 минг сўмлик буюмларини қўлга киритди. Фарибгарнинг "сотиб бераман", деган гапига лаққа тушган Д.Саминова 23 млн. 200 минг сўмлик кийим-кечак ва тилла тақинчоқларидан, Ф.Турсунова эса 15 млн. 960 минг сўмлик чинни буюм, бриллиант қўзғи узғу ва зирақларидан айрилди.

Бу пулларни жигилдонига уриб, эҳтиёжлари учун сарфлаб юборган Н.Нурматова жиноий ҳаракатларини яна давом эттиради. Энди у фуқаро Фарида Пиримовани аврашга киришди. Синалган усулни ишга солиб, 12 млн. 600 минг сўмлик тилла тақинчоқларини қўлга киритгани етмаганидай, "давлат қурсида "Виза" картага 2000 АҚШ доллари туширтириб бераман", дея Ф.Пиримовадан яна 4 млн. 200 минг сўм ҳам "ундириб" олди.

Ўзгаларнинг мулкни алдов

йўли билан қўлга киритишга муккасидан кетган Н.Нурматова ҳатто ўзга мамлакатда ҳам ҳамюртини алдашдан ўзини тийиб тура олмади. У Туркия давлатига даволаниш мақсадида борган Дилсўз Маҳмудованинг ишончига кириб, 700 АҚШ долларини қўлга киритади ва одатдагидай бу пулларни ҳам ўз эҳтиёжлари учун ишлатиб юборади.

"Ови" бароридан келатган Нилуфарга кийим-кечак, чинни буюмлар ва тилла тақинчоқлар арзимасдек кўринади. Энди у йирикроқ "ўлжа"ларни қўлга киритиш ҳақида бош қотира бошлади. Фарибгар аёл шу мақсадда энг шимариб ишга киришди. У фуқаро Т.Ёрматовга тегишли хонадонни "кўз ости"га олди. "Иктидори"ни ишга солиб, унинг фуқаролик паспортини қўлга киритган Н.Нурматова нотариал идора ходимларига турли ёлгон баҳоналарни рўқас қилиб, хонадон соҳибининг иштирокисиз ишончнома тайёрлатиб олади. Бундан эса, уй эгасининг умуман хабари йўқ эди. Сўнгра турли ноқонуний йўллар билан қўлга киритган ишончнома билан Т.Ёрматовнинг уйини 15 минг АҚШ доллариға сотиб, пулларни ўз эҳтиёжи учун ишлатиб юборади.

Иштаха овқат пайтида келади, деганларидек, бу ишни ҳамирдан қил суғургандек бажарган Н.Нурматова янада қимматроқ мулкни қўлга киритиш режасини туза бошлади. Катта ишни бир ўзи уддалай олмаслигига қўзи этган Нилуфар Дилдора Тўхтасинова ва Сарвар Тахировларни "ҳамкорлик"қа қорлайди. 2013 йил 30 октябр кўни Ҳамза тумани Тўзель 2-даҳасида учрашган уюшган жиноий гуруҳ аъзолари 83 млн. сўмдан зиёдорроқ нарх билан сотувга қўйилган хонадонни қўлга киритиш бораида жиноий режа ишлаб чиқишади. Унга кўра, аёллар ўзларини уйи сотиб олувчи харидор қўлиб кўрсатиб, квартиранинг баҳосини келишиб олиш учун хонадон соҳибини овлоқроқ жойга бошлаб боришлари, Сарварнинг вазифаси эса кун ишлатиб бўлса-да, уй эгасидан хонадонни ўзлари хоҳлаган харидор номига ўтказиб беришга розилик аризасини олишдан иборат эди.

Ғаниб бир жойга қўйиб олган жиноий гуруҳ аъзолари фурсатини бой бермай шу куннинг ўзидаёқ ишга киришибди. Сарварни Ҳамза туманида жойлашган "НОВА ТАР" корхонаси яқинидаги овлоқ жойда қолдирган аёллар сотувдаги хонадон томон равона бўлишади. Ярим соатлардан сўнг ўша жойга хонадон соҳиби Н.Ахметшинни бошлаб келишади. Бирок, Н.Нурматова ва Д.Тўхтасиновалар танлаган жойлар режани амалга ошириш учун қулай эмаслигини таҳмин қилиб, дарҳол режаларини ўзгартаришади. Жиноятни Н.Ахметшиннинг сотмоқчи бўлган уйда тақинчоқларини ишга қўйиб, Сарварни унга сув қувурларига ҳисоблагич ўрнатувчи уста сифатида таништиришади. Сўнг улар биргаликда сотувга қўйилган хонадонга боришади. Аммо уюшган гуруҳнинг бу ҳийласи ҳам иш бермади. Н.Ахметшиннинг қўшнилари хонадонга келиб қўлиб, уларнинг режасини барбод қилишади.

Шу кун "ов"лари бароридан

Жамшид ВАСИЕВ,
Бош прокуратура бошқарма катта
прокурори
Мақсудали КАМБАРОВ,
«Huquq»

келмаган жиноий гуруҳ аъзолари қайтадан режа ишлаб чиқишга мажбур бўлишади. Янги "сценарий" асосида ишга киришган уюшган гуруҳ аъзолари 2013 йилнинг 1 ноябрь кўни Н.Ахметшинга кўнғироқ қилиб, эртаси кўнига учрашув белгилашади.

Жиноий гуруҳнинг ғаразли мақсадида буткул беҳабар хонадон соҳиби 2 ноябрь кўни соат 11:00ларда Тўзель 2-даҳасидаги чорраҳага етиб келади. Уни қўтиб олган Нилуфар гўёки уйнинг савдосини келишиб олиш учун Н.Ахметшинни шу яқин атрофдаги ўзи ижарада яшаётган хонадон томон бошлайди. Бу пайтда жиноий гуруҳнинг яна бир аъзоси Дилдора эса кўп қаватли бинонинг кириш йўлагига олдида қолади.

Н.Ахметшинни ижарадаги хонадонига бошлаб кирган Нилуфар эшикни қўлфлаб, уни залга тақлиф қилади. Сўнг ортига қайтиб, ҳожатхонада ўз фурсатини қўтиб турган Сарварга ишора беради. Режа асосида ишга киришган С.Тахиров 63 ёшдан ошган, ҳассасага таяниб юрадиган Н.Ахметшинни бир зарба билан тинчитмоқчи бўлади. Бироқ қария у ўйлагандан кўра бақувватроқ чиқиб қолди. Шундан сўнг Сарвар қўлига узунлиги 70-80 см. келадиган темир бўлагини олиб, жабрланувчи бошининг орқа томонига зарба беради. Темирнинг зарбига бардош бера олмаган бош жиддий жароҳатланди ва натижада Н.Ахметшин воқеа жойида вафот этади.

Қарияни бир ёқлик қилган жиноий гуруҳ аъзолари марҳумга тегишли 3 млн. 534 минг 788 сўм миқдоридagi пул ва бошқа моддий қимматликларни қўлга киритиб, ўзаро тақсимлаб олишади. Аммо булар уюшган гуруҳнинг асосий "ўлжа"си эмасди. Улар Н.Ахметшиннинг фуқаролик паспорти, хизмат, пенсия, ҳайдовчилик ва транспорт воситасини қайд этиш гувоҳномалари ҳамда сотувга қўйилган хонадоннинг кадастр ҳужжатларини қўлга киритиб, уйни сотишда фойдаланиш учун асраб қўйишади.

Энди уларнинг олдида жиноят изини йўқотиш масаласи қўндаланг турарди. Бу борада гапни бир жойга қўйиб олган жиноий гуруҳ аъзолари мурдани гиламга ўраб, уйнинг бир четига ташлаб қўйишади. Орадан икки кун ўтиб, юк машинаси ва бир неча йигитларни ёрдам учун ёллаб олиб келишади. Қўп қаватли бинодан гиламга ўралган мурдани қўтариб тушаётган йигитлар бадбўй хиддан шубҳаланиб қўлишади ва ташқарига чиқишлари билан жуфтакни ростилашади. Гилам ичидан чиқаётган қўланса хид юк машинаси ҳайдовчисини ҳам ҳушёр торттиради. Юк эгаларидан жўяли жавоб ололмаган ҳайдовчи, бу ҳақида дарҳол ҳукукни муҳофаза қилувчи органга хабар беради. Шундан сўнг мазкур ҳолат юзасидан жиноят иши қўзғатилиб, тезкор суриштирув-тергов ҳаракатлари бошлаб юборилди. Уюшган гуруҳ аъзолари томонидан юк машина ҳайдовчисига қилинган телефон рақами асосида тез орада жиноятчиларнинг шахси аниқланиб, қўлга олинди.

Суд томонидан Н.Нурматова ва Д.Тўхтасиноваларга 15 йил, С.Тахировга эса 20 йил муддатга озодликдан маҳрум қилиш ҳазоси тайинланди.

Бировнинг ишончига кириб, билдирилган ишончини ғаразли мақсадларда суистеъмол қилганларнинг қилмишларини ҳеч нима билан оқлаб бўлмайди. Бу каби фарибгарларнинг "ҳунар"ларидан қўлаб инсонлар азият чекоқла. Йўналиши ҳар хил, аммо мақсади бир хил бўлган фарибгарлик жиноятини таг-туғи билан йўқотиш мақсадида ҳукукни муҳофаза қилувчи орган ходимлари ҳам мунтазам равишда кураш олиб боришмоқда.

«Ўхшамай» қолган савдо

Шухрат ХОЛМАТОВ,
Ҳамза туман прокуратураси катта терговчиси
Гули ХОЖИБОЕВА,
«Huquq»

Мақсаддан бир неча бор судланган Даврон Йўлдошев эски "хунари"ни ташламади. 2012 йил 15 май кўни у бировнинг ишончини суистеъмол қилиш йўли билан яна ўзгалар мулкига "кўз олайтиради". Бу гал у воситачилик усулини танлаб, ҳар иккала шахсдан "унумли" фойдаланишни режа қилади. Ўша кўни у Сарвар Худайбергандовга тегишли "Нексия" русумли автомашинани Валижон Маматовга озғак шартнома асосида ижарага олиб беришга ваъда беради. Дастлаб биринчи тўлов сифатида 3 минг АҚШ доллари ва кейинги йилгига уй давомида ойига 500 АҚШ долларида жами 13 минг АҚШ доллари миқдоридида ижара тўловини амалга оширигандан сўнг автомашинани Валижон Маматовнинг номига расмийлаштиришга келишилган эди.

Юқоридаги келишувларга кўра, Сарвар Худайбергандов ўз розилиги билан нотариал идора орқали автомашинани бошқариш ҳуқуқини берувчи ишончномани Валижон Маматовнинг номига расмийлаштириб беради.

Сарвар машинаси учун пул тўловларини Даврон Йўлдошев орқали олиб туриши керак эди. Афсуски, Даврон ўз манфаатини қўзлаган ҳолда 2012 йилнинг май ойидан 2013 йилнинг ноябрь ойига қадар ҳар ойда 500 АҚШ долларида жами 9 минг АҚШ долларини, шунингдек, дастлабки тўлов билан жами 12 минг АҚШ долларини қўлга киритиб, ўз эҳтиёжлари учун сарфлаб юборади.

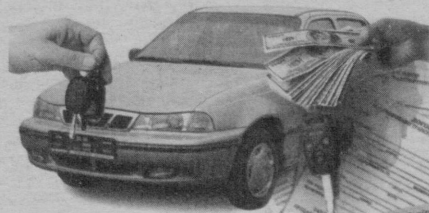
Машина эгаси Сарвар Худайбергандов эса ҳар сафар Даврон Йўлдошевга кўнғироқ қилганида у: "Пулларингизни ўзимда тўплаб юрибман, кўнғилгиз хотиржам бўлсин", деб учрашувни турли баҳоналар билан орта суриб юраверди.

Нихоят машинаси учун пулларини ололмай юрган С.Худайбергандовнинг сабр косаси тўлиб, В.Маматовга кўнғироқ қилди:

— Ука, келишувга амал қилмайсизлар-ку!
— Ака, нимага ундай дейсиз? Ахир, келишувимизга кўра Даврон орқали сизга 500 кўкидан бериб юбораёлман-ку!

Телефон орқали бўлиб ўтган суҳбатдан сўнг Сарвар Худайбергандов дарҳол ўз машинасини Валижондан қайтариб олди. В.Маматов ҳам қўл қовуштириб ўтirmadi. Бўлиб ўтган воқеалардан сўнг Даврон Йўлдошевнинг қилмишлари ҳақида ички ишлар бўлимига шикоят аризаси билан муҳожаат қилди. Аммо Даврон Йўлдошев тергов ишлари давомида ўз айбига умуман иқдор бўлмади.

Нихоят, мазкур воқеа юзасидан жабрланувчининг ҳамда гувоҳларнинг кўрсатмалари тергов давомида ўз тасдиғини топиб, жиноят ишлари бўйича Ҳамза туман судининг ҳукмига кўра Даврон Йўлдошев Жиноят кодексининг тегишли моддаларига асосан айбдор деб топилиб, икки йилга озодликдан маҳрум этилди. Зеро, фарибгарликнинг ҳар қандай турини содир этганлар қонун олдида жавобгарликка тортилади.

Жиноий даромадларни легаллаштириш

у билан боғлиқ жиноятлар содир қилинишининг ўзига хос жиҳатлари

Ҳозирги глобллашув шароитида жиноий фаолиятдан олинган даромадларни легаллаштириш миллий иқтисодий-иқтисодий тизимлар ва давлатлар чегарасидан ташқари чиққан ҳолда, бутун жаҳон ҳамжамиятини чуқур ташвишлантираётган долзарб муаммолардан бирига айланмоқда.

Бу борада Президентимиз Ислон Каримов "Ўзбекистон XXI аср бўсағасида: хавфсизликка таҳдид, барқарорлик шартлари ва тараққиёт факторлари" асарида тўғри таъкидлаганларидек: "Ўтиш даврида янги иқтисодий механизмлар шакллантирилаётган бир пайтда аҳолининг асосий кўпчилиги бозор шароитида яшашни эндигина ўрганаётганлигидан ва унинг объектив қонунларини пайкай бошлаганлигидан фойдаланиб, амалга оширилаётган иқтисодий жиноятлар тоифаси катта хавф туғдиради. Жиноятчи унсурларнинг янги ҳужжатли муносабатлари тизимини шакллантириш жараёнида фаол ва ҳуфёна иштирок этиши жамиятда ахлоқсизлик вазиятини туғдиради. Бу эса мамлакат учун ҳам, жаҳон ҳамжамияти учун ҳам номақбул жиноий бозор иқтисодиётининг алоҳида тури шаклланишига олиб келади".

Шу боисдан, республикамизда солиқ соҳасидаги қонунбузарликларга, солиқ ва мажбурий тўловларни тўлашдан бош тортишга, нақд пул ва хорижий валюта маблағларининг ноқонуний айланишига, "ҳуфёна" бизнеснинг шаклланишига, жиноий гуруҳлар томонидан истеъмол бозорларининг буткул эгаллаб олинишига, жиноий равишда қўлга киритилган маблағларнинг гўё ҳужжатли ва тижорат тузилмалари орқали келиб чиққандек расмийлаштирилишига қарши курашиш бўйича ҳар томонлама чора-тадбирлар қўрилмоқда.

Жиноий фаолиятдан олин-

ган даромадларни легаллаштиришга қарши кураш ҳам юқорида таъкидланган чора-тадбирларнинг таркибий қисми ҳисобланади.

Жиноий фаолиятдан олинган даромадларни легаллаштириш жиноий гуруҳ, жиноий уюшма ва терроризмни молиялаштиришга, "ҳуфёна" иқтисодиётни ривожлантиришга, криминал маблағнинг қонуний иқтисодиётга кириб келишига йўл очилиш билан ижтимоий манфаатларга таҳдид солади.

Фуқаролик кодексининг 182-моддасига биноан мулк ҳуқуқининг вужудга келиш манбаларига: меҳнат, тадбиркорлик ва бошқа ҳужжатли фаолият, шу жумладан, мол-мулкни яратиш, қўпайтириш, битимлар асосида қўлга киритиш; мерос қилиб олиш; эгаллик қилиш ҳуқуқини вужудга келтирувчи қонун ҳужжатларига зид бўлмаган бошқа асослар кирдирилади. Жиноят натижасида топилган кўп миқдордаги мулкни юқорида кўрсатилган қонуний манбалардан олгандек қилиб қўрсатиш, унга эгаллик қилиш, фойдаланиш ва тасарруф этиш ЖКнинг 243-моддасида назарда тутилган жиноий жавобгарликка сабаб бўлади.

Пул маблағлари ва бошқа мол-мулклар ЖКнинг 243-моддасида кўрсатилган жиноятнинг предмети бўлиб ҳисобланади. Пул маблағлари деганда, Ўзбекистон Республикасининг пул бирлиги ҳисобланган сўм, валюта қимматликларига ва қимматли қўғозлар тушунилади. Валюта қимматликларига чет эл валютаси, чет эл валютасига

оид қимматли қўғозлар, тўлов ҳужжатлари, соф қўйма олтин кабилар кирди.

Чет эл валютаси деганда, муомалада бўлган ҳамда хорижий давлатда қонуний тўлов воситаси ҳисобланган банкнотлар, ҳазина билетлари ва танга қўринишидаги чет эл пул белгилари, муомаладан чиқариладиган ёки чиқарилаётган ҳамда шу хорижий давлатнинг пул белгиларига алмаштирилиши лозим бўлган чет эл пул белгилари, шунингдек, ҳисоб-варақларда ва омонатларда бўлган хорижий давлатларнинг пул бирликларидаги ҳамда олинган қаро пул ёки ҳисоб-китоб бирликларидаги маблағлар тушунилади.

Қимматли қўғозлар мулкрий ҳуқуқларни белгиланган шаклда ва мажбурий реквизицларга амал қилган ҳолда тасдиқловчи ҳужжатлар бўлиб, улар жумласига қўйидагилар кирди: облигация, вексель, чек, депозит ва жамғарма сертификатлари, банкнинг тақдим қилувчига пул бериладиган жамғарма дафтарчаси, қонсамент акция ҳамда қонун ҳужжатлари билан қимматли қўғозлар жумласига киритилган бошқа ҳужжатлар.

Бошқа мол-мулк деганда, пул маблағларидан ташқари, фуқаролик муомаласида бўлишига йўл қўйилган фуқаролик ҳуқуқи объектига кирувчи барча қўчар ва қўчмас мол-мулклар тушунилади.

Жиноий фаолиятдан олинган пул маблағлари ёки бошқа мол-мулкни ўтказиш деганда, жиноий фаолиятдан олинган даромадлар билан банкларда ҳисоб рақамлари очилиш, бир ҳисоб рақамидан иккинчи ҳисоб рақамига пул маблағларини қўчириш, банк омонати шартномаси бўйича бирор турдаги молиявий операцияларни

амалга ошириш тушунилади.

Айирбошлаш — олиш-сотиш, ҳадя қилиш шартномалари ҳамда қонун билан тақиқланмаган бошқа битимлар асосида мол-мулкни олиш ёки беришни назарда тутати. Айирбошлаш деганда, сўмни бошқа чет эл валютасига конвертация қилиш тушуниломи лозим.

Жиноий даромад манбаини яшириш дейилганда, жиноий даромаддан олинган нарса ёки буюмнинг асл ҳолатини ўзгартириш, жумладан, ўғирлик, босқинчилик, талончилик, пора олиш каби жиноятларнинг предмети ҳисобланган тилла тақинчоқлар, рангли металллар, заргарлик буюмларидан бошқа хилдаги буюмлар сғаш ҳам тушуниломи лозим.

Бу жиноий фаолиятни амалга ошириш учун қонунда белгиланган тартибда тадбиркорлик субъектлари ҳисобланган мулкчилик шакли ҳар хил бўлган юридик шахс ташкил этилади ёки яққа тартибдаги тадбиркорлик фаолияти билан шуғулланиш мумкин бўлган рухсатнома олинган. Ушбу усулда жиноий даромадларни легаллаштириш жинояти юзасидан суриштирув ва тергов ҳаракатлари олиб борилган тадбиркорлик уюшмаларининг қонунда белгиланган тартибда очилиши ва фаолият олиб бориши, солиқ ва бошқа тўловларнинг тўлиқ ва ўз вақтида тўланишига эмас, балки ушбу тадбиркорлик фаолиятига, устав жамғармаларининг шакллантирилишига қиритилиб борилаётган пул маблағлари ва бошқа мол-мулкларнинг жиноят натижасида топилганлигига эътибор қаратилиши, уларни синчковлик билан, тўла ва ҳар томонлама таҳлил этиш лозим.

Жиноий даромадни, яъни

Мирвоҳид МИРҲАЁТОВ,
Бош прокуратура ҳузуридаги
СВОЖДЛҚК департаменти бўлим
катта инспектори

пул маблағлари ёки бошқа мол-мулкка нисбатан ҳақиқий эгаллик ҳуқуқларини яшириш деганда, жиноий даромадни ўзга шахс номидан бошқариш ҳам тушуниломи лозим. Шахс жиноий даромаднинг кимга қарашли эканлигини яшириш мақсадида давлат рўйхатидан ўтказилиш шарт бўлган қўчар ва қўчмас мол-мулкларни, одатда яқин қариндошлари ёки танишлари номига расмийлаштирилади, уларнинг номида фирмалар ташкил этади, аслида эса мол-мулк устидан назорат қилиш, уни бошқариш унинг ўзига қолди.

Шахс жиноий фаолиятдан олган даромадларини ўзининг қонунлик (оziқ-овқат маҳсулотлари, коммунал тўловлар) ёки шахсий эhtiётилари (ўз номига уй қуриш, машина олиш,) учун, шунингдек, ёрдамга муҳтож, уй жойи бўлмаган қариндошларига сарфлашни ЖКнинг 243-моддаси билан таъсиф қилишга асос бўлолмайди. Бундай ҳолларда шахс жиноий даромадлардан тўғридан-тўғри легаллаштиришга қаратилган ҳаракатларни бажармадан туриб, фойдаланган ҳисобланади.

Жиноий фаолиятдан олинган даромадларни легаллаштириш мақсадида амалга оширилган турли хил қўринишдаги фуқаролик битимлари айбланувчига боғлиқ бўлмаган ҳолда ноқонуний тузилган ва бу битимларнинг беқор бўлишига ёки ҳақиқий эмас деб топилишига асос бўлса, қилмиши жиноий даромадларни легаллаштиришга суиқасд деб баҳолаш лозим.

Пойтахтимизнинг Фафур Фулом номидаги маданият ва истироҳат боғида Ўзбекистон матбуот ва ахборот агентлиги томонидан "Соғлом бола йили"га бағишлаб "Болалар китоби" республика фестивали ташкил этилади.

Истироҳат боғида китоб фестивали

Мазкур фестивалдан қўзланган асосий мақсад истиқлол йилларида маънавият, адабиёт, ноширлик соҳаларида қўлга киритилган улкан ютуқ ва марраларни кенг жамоатчиликка етказиш, болалар адабиётини ривожлантириш, ёшларни истиқлол ғояларига садоқат, она Ватанга муҳаббат, ибратли аъёна ва кадрларимизга ҳурмат руҳида тарбиялашда китобнинг аҳамиятини янада кенгайтиришдан иборатдир.

"Болалар китоби" республика фестивалида олтимидан ортиқ нашриёт ва матбаа корхонаси ўз китоб маҳсулотларини билан қатнашмоқда. Китоб байрамида Президентимизнинг сўнгги йилларда чоп этилган асарлари қўғазмаси, "Соғлом бола йили"га бағишланган ҳамда нуфузли халқаро китоб ярмаркаларида совринли ўринларга муносиб топилган китоблар тақдими ташкил этилди.

Фестиваль доирасида "Қамолот" ёшлар ижтимоий ҳаракати, Ўзбекистон Ёзувчилар уюшмаси билан ҳамкорликда ёш иходкорлар, адиб ва шоирлар, расом-дизайнерлар ўртасида "Ўзбекистон — ягона Ватан!" мавзусидаги танлов ўтказилди. "Энг яхши ёш китобхон", "Китобхон оила", "Менин биринчи китобим", "Атроф-олам муҳовасида — саломатлик гарови", "Китоб — энг яхши соғам" мавзуларида викториналар, интеллектуал ўйинлар, "Китоб ўқишни ёқтирадими?" мавзусида ижтимоий сўровномалар ўтказилди.

Ўз муҳбиримиз

Тижорат сири

уни муҳофаза қилиш ва ундан фойдаланиш соҳасидаги муносабатларни тартибга солиш

[Давоми. Бошланиш 6-бетда]

Тижорат сири режимини ўрнатиш, ўзгартириш ёки бекор қилиш, бундай сирни муҳофаза қилиш, тижорат сирини тақдим этиш ҳамда бу жараёнда унинг махфийлигини таъминлаш тартиби, тижорат сири билан судда танишиш ва соҳага оид қонун ҳужжатларини бузганлик учун жавобгарлик чегаралари белгиланган.

Қонунда тижорат сирини ташкил этиши мумкин бўлмаган маълумотлар билан бир қаторда тижорат сири мулкдорининг ҳуқуқлари ҳам белгиланган. Унга қўра, тижорат сири мулкдорининг ҳуқуқлари мулкдор томонидан ахборотга нисбатан тижорат сири режими ўрнатилган пайтдан эътиборан вужудга келади.

Қонуннинг 17-моддасига қўра, суд муҳокамаси чоғида судни ва ишда иштирок этувчи шахсларни тижорат сири билан таништиришга тижорат сирининг мулкдори ёки конфидент давъовгар ёки жавобгар сифатида иштирок этган нисознинг мазмунига бевосита тааллуқли бўлган қисми бўйича йўл қўйилади.

Шу билан бирга, суднинг тижорат сиридан чекланмаган ҳолда фойдаланишига фақат тижо-

рат сири мулкдорининг ёки конфидентнинг давлат органлари билан низоларида; тижорат сири мулкдорининг банкротлиги бўғисидан иш қўзғатилганда, тижорат сирининг мулкдори тугатилганда ёхуд унинг фаолияти тугатилганда; тижорат сири ворислик объекти бўлганда ворислик ҳуқуқи хусусидаги низоларда; эр-хотин ёки улардан бири тижорат сирининг мулкдори бўлганда уларнинг умумий мол-мулкни бўлиниши хусусидаги низоларда; тижорат сирининг мулкдори ва конфидент ўртасидаги низоларда ҳамда тижорат сири мулкдорининг ва (ёки) конфидентнинг муассислари ўртасидаги низолардаги ҳолларда рухсат берилди.

Хулоса ўрнида таъкидлаш керакки, миллий қонунчилигимизнинг илғор тажрибаси ҳамда замонавий халқаро ҳуқуқий нормалар уйғунлигига асосланган "Тижорат сири тўғрисида"ги Ўзбекистон Республикаси Қонунининг қабул қилиниши ҳужжатли субъектларнинг самарали фаолият юритиши учун қўлай шарт-шароитлар яратиш, ахборот технологиялари, ишлаб чиқариш янгиликлари ва инновациялар янада ривожланишини рағбатлантиради. Бу эса мамлакат иқтисодиёти ривожига ва халқимиз фаровонлигига хизмат қилади.

Ассосиз рашк оқибати

Турмуш ўртоғи, қайнона-қайнотаси, қариндошлари, таниш-билишларидан сўраб-суриштиришди, Мастурахон (исм-фамилиялар ўзгартирилди) топилмади. Абдусамининг айтишича, ўша кунни навбатчилик қилиши, шифонада ётган дадасига қарашини айтиб уйдан чиқиб кетган эди. Бироқ ишга бормаган, дадаси ётган палатага кирмаган. Учинчи кун, яъни 2 август кунни Абдусами Бағдод туман ИИБга хотини ишга — шифонага кетяпман, деб уйдан чиқиб кетганича, қайтиб келмагани, қидириб топа олишмагани ҳақида ариза ёзиб берди. Прокуратура, ИИБ ходимларининг олиб борган тезкор қидирув-суриштирув ишлари натижасида 3 август кунни ҳовлидаги томоркадан Мастурахоннинг жасади топилди. Гўё хотинини излаб юрган Абдусамига келиноийиси телефон қилди. Уйга етиб келишини тайинлади. У ҳозир бораган, деди-ю, бироқ уйига қайтиб келмади. Қўл телефонини ўчириб қўйди. Турмуш ўртоғини ўлдирганликда гумон қилинган А.Саминжоновга нисбатан қидирув эълон қилинди. Орадан икки йил ўтиб қидирувдаги гумонланувчи ушланиб, қайта тергов ҳаракатларига киришилди. А.Саминжонов айбига қисман иқдор бўлди. Дастлабки терговда унинг, гувоҳларнинг кўрсатмалари билан ўта оғир жиноятнинг тафсилотларига аниқлик киритилди.

Абдусами 2006 йили ҳамшираликка ўқиган Мастурахонга уйланади. Жуфти ҳалоли билан қишлоқдаги ота-онасининг уйида яшай бошлади. Ярим йилча бирга туриб, 2007 йилнинг бошида Россия Федерациясига кетиб юборади. Москва шахридаги қорхоналардан бирида ёлланма ишичи бўлиб ишлайди, қўл телефонида уйдигагилар, Мастурахон билан гаплашиб туради. Қиз кўрганни ҳам телефонда билди. Қайтиб келиб, ярим йилча оиласи билан яшаб, тагин чет элга равона бўлади. Яна бир қиз фарзанд кўради. Бунда-қунора кечки пайларга кўнги-

роқ қилиб туради. Баъзида Мастурахон кўнгироқларига жавоб бермайди. Қўл телефони тез-тез, айниқса, кечкун ўчириб қўйиши Абдусамининг дилида шубҳа уйғотади. "Оёқ олиши бежого ҳўшайди", деган ҳаёлда ота-онаси, ака-укаларидан юриш-туришини сўраб-суриштиргани сари шубҳа-гумонлар ичини тата-лайвереди.

— Қизим эрининг SMS хабарлар жўнатиб, кўч-кўронинг-ни йиғиштириб кет, деб дагдага қилаётганини, овсини Оминахондан ҳар қадамини сўраб-суриштириб турганини, овсини ишга қачон бориб, қачон келаётганини, телефонда кимлар билан гаплашганини етказиб, ораларига совуқчилик солиб қўйганини айтарди, — дейди марҳумнинг онаси Ф.Жобирова. — "Кўчингни йиғиштириб уйингга кет, мен йўқлигимда мазо қилиб юриб-самми? Кимлар билан юриб-сан?" каби SMSларини кўрсатгани. Абдусами пул жўнатмагани учун қийналиб, икки нафар қизга алимент ундириш ҳақида фуқаролик судига ариза берди. Суднинг буйруғи чиққанидан кейин қайнотаси "кўчларингни йиғиштириб кет", деб ҳайдади. 2012 йил июль ойи бошларида куёв Москвадан қайтиб келаётганини эшитиб, фарзандларини кўриб кўнгли юмшар, уйлари уй бўлиб кетар, деган ўйда Мастурахонни болалари билан қайнотасиникига олиб бориб қўйдик. Саккизинчи июль кун куёв қайтиб келди. Ўттизинчи июль кунни турмуш ўртоғининг соғлиги ёмонлашиб, касалхонага ётди. Мастурахонни телефонда чакирдим, уйга келиб, қирларни ювишга қарашиб юборишини сўрадим. Опалари билан қўришиб, уйлари йиғиштиришга қарашиб, қайтиб кетди. Опалари шифонага боришди. Лекин

Мастурахон дадасини кўргани келмади. Келаси кун эрталаб касалхонага борсам, қайнотаси кўргани келибди. У кетганидан кейин турмуш ўртоғининг гапи мени хавотирга солди. Мастурахон дадамга қарайман, деб уйдан чиқиб кетган экан. Лекин шифонага келмабди...

Шундан сўнг Фаридахон Жобирова катта қизи Лобархоннинг уйига боради. Мастурахон кўринмаганини эшитиб, баттар хавотирга тушади. Катта куёви — Лобархоннинг эри Махмудхоннинг телефонда чақириб олади. Унинг машинасида Мастурахоннинг уйига боришади. Куёви Абдусами белкувча билан томорқадан чиқиб келади. Ер чопаетган бўлса керак, деб ўйлаган Ф.Жобирова қизини сўрайди. "Паспорти, пластик картчасини олиб, шифонага бориб, дадамга қарайман, деб чиқиб кетган", дейди Абдусами белкуракни қўйиб. "Касалхонага борматпи, ахтариб топайлик", дея Ф.Жобирова Абдусами билан бирма-бир қариндошлариникига бориб суриштиришади. Топа олмаганларидан кейин кечга яқин туман ИИБга кириб боришади. Абдусами хотини йўқолгани ҳақида ариза ёзиб беради. Шундан кейин Ф.Жобирова куёвининг уйига бориб ётиб қолади. Мастурахон кириб келишига умидвор бўлиб, тонгача мижжа қокмайди. Эрталаб, балки уйдимиздадир, деган умидда ўзларининг ҳовлиларига йўл олади. Келаси кунни қизининг жасади топилганини эшитди.

Айбига қисман иқдор бўлган А.Саминжоновнинг кўрсатмасига кўра, 2010 йил ёз ойларида хорижда ишлаб юрган кезлари кечаси соат ўн иккиларда Мастурахонга кўнгироқ қилганида унинг уяли алоқа телефони банд бўлади, келаси кунни ким билан гаплашганини сўраса,

опам, дугоналарим, ҳамкасбларим билан гаплашдим, дейди. Бундай ҳолат тез-тез такрорлангани туфайли турмуш ўртоғидан гумонсираб, сим картасини сақлаб қўйишни, уйга қайтиб бораганида текшириб кўришини айтади. Бироқ уйга келганида Мастурахон сим карта сингани туфайли янгилаб олдим, дейди. У баттар шубҳаланиб, "Билайн" компаниясининг филиалига учраб, синган сим картани тиклашининг иложини бор-йўқлигини суриштириб кўради. 2012 йил 31 июль кунни эрталабки саккизларда Мастурахон ишга бораган, деб уйдан чиқиб кетади. Абдусами қизларини боғчага элтиб қўйга, Бағдод туман Марказий шифонасига бориб, катта ҳамширадан хотинини суриштиради. Турмуш ўртоғи ишга келмаганини эшитиб, шубҳа-гумонлари кучаяди. Соат ўн бир яримларда кўнчаги чиққанида канал бўйига келиб тўхтаган "Жигули" машинасида Мастурахон тушади. Уйга кирганларидан кейин, қаерда эдинг, деб сўрайди. Ишда эдим, дегач, тўғриси айтишни талаб қилади. Мастурахон Россияда юрганингизда оҳақ заводига ҳам ишга чиққанман, туман марказида бригадир билан музқаймоқ едим, таскида келдим, дейди. Абдусами дарғазаб бўлиб, уни уриб йиқитади. Устига чиқиб, ўнг қўлида бўйинни бўғади, чап қўлида кўлларини босиб туради. Типирчиламай қолгач, қўйиб юборади.

— Уйда ҳеч ким йўқ эди, — дея кўрсатмасини давом эттиради А.Саминжонов. — Кечки пайт уни каналга ташлаб юбормоқчи эдим. Мастурахоннинг сумкасини олиб, канал бўйига қидирдим. Қоровулни кўриб, фикримдан қайтдим. Сумкачани каналга ташлаб юбордим. Келаси кунни туман марказига чиқиб иккита қоп олдим. Бит-

Ахбор ХУДОЙБЕРГАНОВ,
Фаргона вилоят прокуратураси бўлими бошлиғи
Шерзод МАВЛОНОВ,
вилоят прокуратураси бўлими катта терговчиси

тасини бошидан, иккинчисини оёғидан кийгизиб, тун ярмида томоркага кўмиб қўйдим. Бошига қоп кийгизаётим, қулогиди тилло сирғасини ечиб олдим...

Қотил шу тариқа жиноят изларини яшириб, жазодан қўтулиб қолишга умид боғлайди. Гўё хотини ишга кетиб, қайтиб келмаганини рўқча қилиб, уни қариндошлари билан бирга излаб, бедарак кетгани ҳақида ариза ёзиб бериб, ўзини шубҳа-гумонлардан соқит қилишга уринади. Ҳовлидаги кўмиб қўйган жойидан жасад топилганини билгач эса, қочиб яширинади.

Суд рашк қилиб, ассосиз равишда суюқоқликда айбалаб, хотинининг жонига қасд қилган судланувчини 17 йил муддатга озодликдан маҳрум этиш, амнистия ақларини қўллаган ҳолда жазо муддатини тўртдан бир қисмга қисқартириш ҳақида ўз ҳукмини ўқиди.

Афсуски, узок муддатга хорижа чиқиб кетиш юқориди сингари фожадан ташқари, ёш оилаларнинг барбод бўлиши каби нохуш оқибатларни келтириб чиқармоқда. Сароб кетидан қувган айримлар эса хорижда одам савдосининг қурбонига айланишмоқда. Республика Бош прокурорининг топшириқлари асосида хорижага узок муддатда қайиб кетганларни аниқлаб, қайтариш, хорижадагидан кам бўлмаган шартшароитли иш ўринларига жойлаштириш борасида қўрилаётган чора-тадбирлар юқориди каби жиддий қилмишларнинг, оилалар барбод бўлишининг олдини олади.

Қадимдан халқимиз боланинг таълим-тарбияси, олоб-ахлоқи ва юриш-туришига катта эътибор қаратган. Ўз навбатида, болалар ҳам ёшлигидан бирор-бир касб-корнинг бошини тутши учун бирор ўстоғига шоғирланмака тушган.

Тўғри йўлдан адашманг

Баҳодир ЗОКИРОВ,
Шайхонтоҳур туман прокурорининг катта ёрдамчиси

Бундай анъаналар ёш авлоднинг комил инсон бўлиб вояга етишида муҳим ўрин эгаллаган. Аммо бугунги тараққий этган замонда айрим ёшларнинг ихтимойий фойдали меҳнат билан шуғулланмасдан энгил йўл билан пул топишга интилаётгани кишини ташвишга солади. Фикримизни қуйидаги жиноят тафсилотлари билан давом эттирсак.

1995 йилда Тошкент шахрида туғилган Алибек Тўронов (исм-фамилиялар ўзгартирилган) ҳеч қаерда ишламасдан энгил даромад топиш мақсадида ўғирлик қилади. У фуқаро Е.Юнусовга тегишли "Спарк" русумли автомашинадан 450 минг сўм пулни ўғирлаб, воқеа жойидан яширинади.

Икки нафар фарзанднинг отаси бўлган Шокир Қиличев эса А.Тўроновдан бошқачароқ йўналишда "ишлаган" экан. Ш.Қиличев "ов"ни шаҳардаги автобусларда амалга оширишни кўзлайди. У сездиримасдан фуқаро Нозима Ҳакимованинг "Нокиа-6303" русумли уяли телефон аппарати палътосининг чўнтагидан олиб қўяди.

Мазкур ҳолатлар юзасидан жиноят иши кўзгатилиб, суд ўзининг одилона ҳукмини ўқиди.

Биз юқориди тарбия, ахлоқ-одоб ҳусусида фикр юритдик. Агар А.Тўронов ва Ш.Қиличевларнинг ота-оналари ёки қариндош-уруғлари қолаверса, маҳалла фаоллари уларнинг юриш-туришига баферқ бўлмаганларида бугун улар жиноят кўчасига кирмаган бўлишар эди.

Олди-бердининг фожиали якуни

Бегзод ЛАТИПОВ,
Бош прокуратура бошқарма АМИБ терговчиси

Одамлар орасидаги ўзаро пул олди-бердиси баъзи ҳолларда келишмовчиликларни келтириб чиқаради. Шунинг учун айтсалар керакда, "оларда кярар жоним, берарда чиқар жоним", деб. Биз қуйида ҳўқоя қиладиган воқеада ҳам икки таниш ўртасидаги ана шундай олди-берди фожиа билан экун тоғди. Азамат Қомиллов (исм-фамилиялар ўзгартирилган) ўзида бўлган 63 млн. 600 минг сўмни АКШ долларига айирбошлаш мақсадида таниши Иқбол Қосимовга кўнгироқ қилади. "Қоғоз қанча бўляпти?", дея сўраб, 21 минг 700 АКШ долларига "бўюртма" берди. Эртаси кунни яна Иқболга кўнгироқ қилиб, "қоғоз" тайёр бўлган-бўлмагани билан қизикди. Танишидан ижобий жавоб олгач, эртаси кунни учрашишга келишиб олди.

2014 йилнинг 13 март кунни икковлон Фарғона шахрининг Қувасой қўчасида жойлашган "Бибихоним" тўйхонаси олдида учрашишда. А.Қомиллов 63 млн. 600 минг сўмни И.Қосимовга бериб, доллар тайёр бўлганидан сўнг учрашишга келишиб олиб, ортига қайтади.

Орадан ҳамаси икки соатлар вақт ўтиб, Иқбол кўнгироқ қилади ва пул олди-берди масаласидаги муаммони ҳал қилиб олиш учун учрашишни тақдир қилади. Танишининг кўнгироғидан хавотирга тушиб қолган Азамат уйда сақлаб келаётган "ТОЗ 34" русумли ўқотар қуролни ўқлаб, машинасининг орқа ўриндиғидаги қўрпача остига жойлади. Нега бирдан унинг қуролланиб олгани кўчунини ҳайрон қолдириши табиий. Гап шундаки, А.Қомиллов кейинчалик қайтаришни ваъда қилиб, И.Қосимовдан қарз олганди.

Авалгил учрашув жойига етиб келган Азамат олди-берди масаласини ҳал қилиш жараёнида И.Қосимов билан жанжаллашиб қолади. "Қоғоз" учун берилган сўмларни қайтаришни талаб қилганда Иқбол ундан пул олганигини тасдиқловчи

гувоҳлари йўқлигини ваъ қилиб, унинг сўровини рад этади. Бундан жажл отига минган А.Қомиллов автомашинасидан аввалдан тайёрлаб қўйилган қуролни қўлга олади. Унинг биринчи уринишига қаршилик кўрсатган И.Қосимов ўзига ўқтанилган миллитник кўлларни билан юқорига қўтариб юборади. Ўқ автомашинанинг том қисмига тегади. Бу ҳолатдан қўрқувга тушган Иқбол миллитник қўйиб юборади. Бундан фойдаланган Азамат тепкини босади ва ...

Тезда жиноят изини йўқотишга киришган А.Қосимов мурдани ўзининг бошқарувидаги "Нексия" русумли машинанинг орқа ўриндиғига юклаб, газни босади. Йўл-йўлакай бир дўкандан белкурак сотиб олиб, Фарғона тумани Логон ҚФЙ ҳудудидаги адирликка боради. Мурдани машинадан тушириб, устига бензин сегиб ёқиб юборади. Сўнг йўлда сотиб олган белкуракни ишга солиб, мурдани кўмиб ташлайди.

Адирикдан қайтиб келган А.Қосимов марҳумга тегишли "Ласетти" русумли автомашинани ўт олдириб, Марғилон шахри томон йўл олади. Шаҳарга келиб, машинани Б.Марғиновий қўчасидаги қўп қаватли бинолар ўртасидаги маҳалланинг кириш йўлида қолдириб, ортига қайтади.

Тунни қўрқув ва хавотирда ўтказган Азамат кейинги кун тушликдан сўнг марҳум кўмилган адирликка келади. Бу сафар у болта билан "қуроллана" олганди. У кўмган жойини қайтадан очиб, болта ёрдамида мурданинг қўл-оёқларини бўлакларга бўлади. Сўнг янада чуқурроқ "қабр" қазиб, мурдани кўмиб юборади.

А.Қосимов тепкини босиш оқибати нималарга олиб келиши мумкинлигини чуқурроқ ўйлаганида суд томонидан умрининг 18 йилини панжара ортида ўтказишга ҳўкм қилинмаган бўларди.

17th Asian Games

INCHEON 2014

XVII Osiё ўйинлари: баҳслар қизимоқда

Жанубий Кореянинг Инчон шаҳрида давом этаётган Осиё ўйинлари ҳеч бир ватандошимизни бефарқ қолдираётгани йўқ. Айниқса, миллионлар ўйини бўлиш футбол мусобақалари диққатини марказида. Сабаби, бунақан йигирма йил аввал айнан Осиё ўйинларида ўзбек футбол тарихидаги энг катта ютуқ қўлга киритилган эди. Ўшанда футболчи сифатида мусобақа ғолиби бўлган Миржалол Қосимов бу сафар бош мураббий сифатида шогирдлари билан юксак мақсадларни кўзламоқда.

Куръа натижалари эълон қилинганидан кейин кўпчилик футболчиларимизнинг гуруҳ босқичидан ҳеч қандай муаммосиз ўтишларини тахмин қилганди. Чунки Гонконг, Бангладеш ва Афғонистон каби терма жамоаларнинг тўсиғидан ўтиш қўлдан етакчилар қаторида бораётган вакилларимизга муаммо туғдирмаслиги керак эди. Аммо дастлабки ўйин барчани бирдек хавотирга солиб қўйди. Қўтилмаганда Миржалол Қосимов шогирдлари Гонконг терма жамоаси билан 1:1 ҳисобидаги дурангни қайд этиб, бироз муҳлислар "иштакиси"ни бўғандек бўлди.

Дастлабки ўйинда ишончни оқлай олмаган футболчиларимиз кейинги икки учрашувда Бангладеш ва Афғонистон терма жамоаларини йирик ҳисобларда мағлуб этиб, яқунда гуруҳ ғолиби бўлишди.

Шу тарихида 26 сентябрь куни Миржалол Қосимов шогирдлари нимчорак финалда "А" гуруҳида иккинчи ўринни қўлга киритган Саудия Арабистони терма жамоасига қарши майдонга тушди. Агар футболчиларимиз эртага ғалаба қозонишса, чорак финалда Ироқ-

Тожикистон терма жамоалари жувфлиги ғолибига қарши баҳс олиб боришади. Чорак финал ўйинлари 28 сентябрга белгиланган.

Вакилларимизга мазкур ўйинда омад ёр бўлишини тилаймиз.

Осиё ўйинларида спортнинг бошқа турлари бўйича ватанимиз шарафини ҳимоя қилаётган атлетларимиз медаллар жамғариши бошлаб юборишди. Делегациямиз ҳисобига илк медални Махлиё Тоғаева тақдим қилди. У оғир атлетика бўйича аёллар ўртасида 48 килограммгача бўлган вазнда юртимиз шарафини ҳимоя қилиб, бронза медалини қўлга киритди.

Медаллар йиғиш борасида дуюдочиларимиз фаоллик кўрсатишмоқда. Эркаклар ўртасида 90, 100 килограммгача ва 100 килограммдан ортиқ вазнада катнашаётган полвонларимиз нимага қодир эканликларини намойиш этишди.

90 килограммда Дилшод Чориев ўз гуруҳида биринчи ўринни қўлга киритиб, ярим финалда мўғилистонлик Отгонбаатар Лхавасурени мағлубиятга учратди. Дилшод Чориев финалда япониялик Юя Йоши-

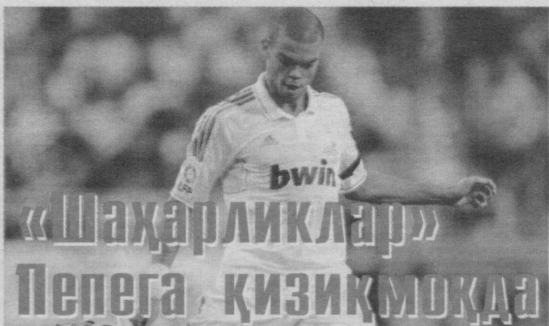
да билан беллашди ва имкониятни бой бериб, қумуш медал соҳибига айланди.

100 килограммдан ортиқ вазнда эса Абдулла Тангриев қозғистонлик Ержан Шинкеев билан бронза медали учун гиламга чиқиб, рақибини таслим этди. Яна бир дуюдочимиз Рамзиддин Саидов ҳам бронза медалини қўлга киритди.

Бундан ташқари, дуюдочиларимиз жамоавий мусобақаларда ҳам иштирок этиб, учинчи ўринни эгаллашди ва бронза медалини қўлга киритишди.

Делегациямиз ҳисобига навбатдаги бронза медали теннис бўйича эркаклар ўртасида ўтказилган жамоавий баҳсларда қўлга киритилди. Денис Истомин, Фаррух Дўстов, Санжар Файзиев, Тимур Исмоиловдан иборат терма жамоамиз ярим финал баҳсларида Қозғистон терма жамоасига 1:2 ҳисобида имкониятни бой бердилар ва Осиё ўйинларининг бронза медали билан тақдирландилар.

Осиё ўйинларида ватанимиз шаънини ҳимоя қилаётган барча спортчиларимизга омад тилаймиз.

«Шаҳарликлар» Пепега қизикмоқда

Англиянинг "Манчестер Сити" клуби раҳбарияти Португалия терма жамоаси ва Мадриднинг "Реал" клуби ҳимоячиси Пепени қўлга киритиш ниятида.

Инглиз клуби ўтган йили ёзда футболчи борасида "Қироллик клуби"га таклиф билан чиққанди. Аммо "Реал" бу таклифни рад этган эди.

Энди "шаҳарликлар" қишда яна Пепени харид қилишга уриниб кўришмоқчи. Клуб ҳимоячи учун 25-30 миллион евронинг "баҳри"дан ўтишга тайёр.

Эслатиб ўтамиз, португалиялик ҳимоячи "Реал" клуби таркибиди 2007 йилдан бери тўп сурмоқда ва 8 мавсум давомида жамоа таркибиди 254 та учрашувда майдонга тушиб, 7 марта рақиблар дарвозасини ишғол қилган.

Луи-ван Галга ҳимоячилар керак

"Манчестер Юнайтед" бош мураббийи Луи ван Гал ҳимоячилар сотиб олиш учун клуб раҳбариятидан 50 млн. фунт стерлинг сўради.

Ёзги трансфер даврида манчестерликлар янги футболчилар хариди учун 150 млн. фунт сарф қилди. Жумладан, ярим ҳимоячилар — Анхель Ди Мария (59,7 млн.), Андер Эррера (29 млн.), ҳимоячилар — Люк Шоу (27 млн.) ва Маркос Рохо (16 млн.)ни сотиб олишди. Бундан ташқари, голландиялик ҳимоячи Дэйли Блинд ва колумбиялик ҳужумчи Радамель Фалькао таркибга қўшиб олинди. Бироқ шунча пул сарфланиб, бир қатор кучли футболчилар сотиб олинганига қарамай, жамоанинг Англия премьер-лигасидаги ишлари кўнгилдагидек эмас. "Қизил иблислар" чемпионатнинг ўтказилган 5 та ўйинида атиги 5 очко жамғарди, холос.

Бош мураббий "МЮ" раҳбариятидан ҳимоячилар сотиб олиш сўради. Бироқ раҳбарият пул ажратишга шошилмаяпти. Уларнинг фикрича, клубнинг ҳозирги таркиби қўнайитирилишга муҳтож эмас.

Мақсудали ҚАМБАРОВ тайёрлади

Табрик

Qishloq Qurilish Bank

Азиз устоз ва мураббийлар!

АТБ "Қишлоқ қурилиш банк" жамоаси Сиз азизларни "Ўқитувчи ва мураббийлар кўни" муносабати билан самимий қутлайди. Сизларнинг филокорона меҳнатингиз, тарбиянгиз тўғрисида қалбдан қалбга ўтган ёш авлоднинг ютуқлари устозлик меҳри билан тўла қалбингизга ҳаммиша маънавий қониқиш, хурсандчилик бағишласин. Сизларга сиҳат-саломатлик, бахт-саодат, оилавий фаровонлик тилаймиз!

Қишлоқ қурилиш банки янги омонат турларини таклиф этади.

Миллий валютада:

"Баракали мавсум" — омонатга маблағлар 2-6 ойга қабул қилинади.

"Файзли" — омонатга маблағлар 4-6 ойга қабул қилинади.

"Яхши ният" — омонатга маблағлар 12-24 ойга қабул қилинади.

Ушбу омонатларга қабул қилинган маблағлар учун ҳисобланган фоизлар ҳар ойда тўлаб берилади.

"Талаба" — омонатга маблағлар 14 ойга қабул қилинади ва ҳисобланган фоизлар ҳар 3 ойда тўлаб берилади.

Сизнинг омонатларингиз Фуқароларнинг банклардаги омонатларини кафолатлаш фонди томонидан кафолатланади

Сизнинг омонатингиз:

- солиқ ва мажбурий тўловлардан озод;
- маълумотларнинг сир сақланиши тўлиқ кафолатланади;
- эгалик ва тасарруф ҳуқуқи ўз ихтиёрингизда;
- микдори чекланмаган!

Хорижий валютада:

"Финанс" — омонатга маблағлар 12 ойга қабул қилинади ва ҳисобланган фоизлар омонатчи талабига кўра ҳар ойда ёки омонат муддати тугагандан сўнг тўлаб берилади.

"Капитал" — омонатга маблағлар 4 ойга қабул қилинади ва ҳисобланган фоизлар ҳар ойда тўлаб берилади.

"Фортуна" — омонатга маблағлар 1 ойга қабул қилинади ва ҳисобланган фоизлар омонат муддати тугагандан сўнг тўлаб берилади.

Қуйидаги омонат турлари намунавий лойиҳалар асосида қурилайтган уй-жойларни олувчи фуқароларни қўллаб-қувватлаш мақсадида жорий қилинган:

"Мадад" — маблағлар 12 ойдан кам бўлмаган муддатга қабул қилинади.

"Хонадон" — маблағлар 1 йилдан ортиқ муддатга қабул қилинади.

"Қурилишга бошлангич бадал" — муддати 1 йил.

Мурожаат учун телефонлар: (+99871) 150-76-53, 150-39-93 www.qqb.uz

Қишлоқ қурилиш банк — фаровон ҳаётингиз хизматида!

Хизматлар лицензияланган

Huquq
yuridik gazeta

Muassis:
O'zbekiston
Respublikasi
Bosh
prokuraturasi

Bosh muharrir:
**Jahongir Jur'atovich
MAKUMOV**

Tahrir hay'ati:

Hakimboy HALIMOV Baxtiyor NAZAROV
Muxtor ZOIROV (Bosh muharrir o'rinbosari)
Gulnoza RAHIMOVA Kamoliddin ASQAROV
(mas'ul kotib)

Tahririyat manzili:

Toshkent shahri, Yahyo
T'ulomov ko'chasi, 66-uy.
Telefon: 233-98-40,
Faks: 233-10-53,
233-64-85
E-mail:
huquq@huquq-gazeta.uz

Gazeta haftaning payshanba kunlari chiqadi.
Sotuvda kelishilgan narxda

Tahririyatga kelgan qo'yozmalar taqdir
qilinmaydi va egalarga qaytarilmaydi.
Muallif fikri tahririyat nuqtai nazaridan
farqlanishi mumkin.
«HUQUQ» materiallarini ko'chirib
boshish faqat tahririyat ruxsati bilan
amalg oshiriladi.
□ — tijorat material.
Reklama materiallarining mazmuni
uchun tahririyat javobgar emas.

Nashr ko'rsatkichi
231

Buyurtma S-977.45.754 nusxada bosildi.
Gazeta tahririyat kompyuter bazasida terildi va
sahifalandi. «HUQUQ» original maketi.
Navbatchi muharrir: D.XALILOV
Sahifalovchi: A.YAMSHIKOV
Navbatchi: O'.DEHONOV

Bosmaxonaga topshirish vaqti: 22.00.
Topshirildi: 20.00 1 2 3 4 5 6 7 8 9

Gazeta «O'zbekiston» nashriyot matbaa ijodiy uyida chop etildi.
Korxona manzili: Toshkent shahar, Alisher Navoiy ko'chasi, 30-uy.

Gazeta O'zbekiston
Respublikasi matbuot va
axborot agentligida 2009-yil
12-oktabrda 0188-raqam
bilan ro'yxatga olingan.

ISSN 2010-7617

